

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
КАФЕДРА ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ**

До захисту допустити:

В.о. завідувача кафедри

Юлія ЛАБЕЦЬКА

«___» _____ 20__ р.

**«ЗАСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ
ТЕКСТІВ ДВОСТОРОННІХ УКРАЇНО-ГРЕЦЬКИХ УГОД»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Філологія. Переклад
(новогрецька)

Дженчако Крістіни Олександрівни
Науковий керівник:

Лабецька Юлія Богданівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри грецької
філології та перекладу

Рецензент:

Балабан Олена Олександрівна,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри загального мовознавства і
германістики Національного
педагогічного університету
ім. М.П. Драгоманова

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«___» 20__ р. Маріуполь – 20__

Маріуполь – 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ.....	9
1.1. Дослідження еквівалентності перекладу у мовознавстві та перекладознавстві	9
1.2. Проблеми, пов'язані з досягненням еквівалентності у перекладі та збереженням культурно-специфічного аспекту	18
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ДВОСТОРОННІХ УГОД	26
2.1. Специфіка офіційно-ділового стилю та перекладу відповідних текстів	26
2.2. Особливості перекладу двосторонніх україно-грецьких угод та їх термінологічного апарату.....	38
Висновки до розділу 2	67
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	79
ДОДАТОК А	
ДОДАТОК Б	
ДОДАТОК В	
ДОДАТОК Г	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

МП – Мова перекладу - мова, на який робиться переклад.

МО – Мова оригіналу – вихідна мова з якої потрібно виконати або вже виконаний переклад тексту.

МР – Мова-реципієнт – мова, на яку відбувається переклад (мова перекладу).

МД – Мова-донор – мова, яка є основою перекладу, з якої відбувається переклад (мова оригіналу).

ВСТУП

Як відомо, переклад являє собою дуже давню практику, що полягає у відтворенні думки тексту оригіналу в іншій мові, а саме перенос його суті та структури з мови оригіналу на мову перекладу, враховуючи культурно-специфічні особливості мов, між якими відбувається процес перекладу.

Коли ми розглядаємо процес досягнення еквівалентності у рамках спеціального перекладу, ми повинні зауважити, що такі тексти мають специфічну структуру та мовно-стилістичні особливості, зокрема, спеціальну термінологію. Саме тому врахування еквівалентності у такому виді перекладу є вкрай важливим. У нашому дослідженні ми зосередились на вивченні засобів досягнення еквівалентності при перекладі текстів офіційно-ділового стилю, а саме двосторонніх міждержавних україно-грецьких угод.

Поняття міждержавних угод існує з давніх часів, а саме з моменту формування національних держав з відносно стійкими інтересами і цілями. Так, учені визначили, що найдавніші договори та угоди були укладені державами Межріччя на рубежі IV і III тисячоліть до н.е. Прикладом для наслідування при укладанні правових документів, зокрема, міжнародних угод та договорів стали Стародавня Греція та Рим. Також нам відомо про угоди Київської Русі та Візантії у 907, 911, 944, 971 роках. На сьогодні відомо про переклади цих угод з грецької мови, що дійшли до нашого часу в «Повісті минулих літ».

Отже, міждержавні відносини, результатом яких є угоди, мають дуже давню історію. Адекватний та еквівалентний переклад таких угод має важливе значення, адже відомі випадки, коли неправильний або неточний переклад міг вплинути на майбутнє держави і призвести до несприятливих наслідків.

Актуальність роботи полягає у тому, що угоди є важливим інструментом у міжнародній співпраці. Саме тому ми розглядаємо

еквівалентність, як важливий чинник досягнення точності та уникнення непорозумінь. Особливості перекладу текстів офіційно-ділового стилю розглядали В.С. Виноградов, А.Б. Шевнін, В.Н. Комісаров, В.В. Лазарєв, М.В. Ванслав, В.І. Карабан, Л. Колодіна, А.А. Столярова та інші. Проте, особливості перекладу на базі пари мов, а саме новогрецької та української, у сфері міжнародних угод наразі не ставали об'єктом наукового дослідження.

Поняття еквівалентності у перекладі завжди перебувало в центрі уваги перекладознавців та практиків перекладу. Відомі вітчизняні та зарубіжні перекладознавці, зокрема, В.Н. Комісаров, Л.С. Бархударов, О.Д. Швейцер, Дж. Кэтфорд, Ю. Найда, М. Бейкер, С. Гелверсон, Дж. Касагранде, А. Нойберт приділяли значну увагу цьому явищу. Проблема еквівалентності актуалізується тим, що МО і МП мають різні способи відтворення того чи іншого явища, різний лексичний склад та синтаксичну організацію. Звісно, за таких умов досягти абсолютної тотожності неможливо, саме тому ми знаходимо відповідні конструкції та поняття у МП, оскільки головним результатом перекладу повинне бути досягнення можливості комунікації між людьми. Таким чином, еквівалентність являє собою невід'ємний елемент основної теорії перекладу.

Метою дослідження є аналіз засобів досягнення еквівалентності при перекладі текстів двосторонніх україно-грецьких угод.

Основні завдання, що потрібно вирішити у роботі для досягнення мети, такі:

- 1) визначити поняття та види еквівалентності;
- 2) розглянути погляди перекладознавців та лінгвістів на еквівалентність; з'ясувати проблеми досягнення еквівалентності при перекладі;
- 3) висвітлити особливості офіційно-ділового стилю та специфіку перекладу відповідних текстів;
- 4) проаналізувати тексти двосторонніх україно-грецьких угод, виокремивши фрагменти текстів, в яких:
 - а) помітні перекладацькі трансформації за рівнями мови;

- б) є лексичні маркери, характерні для текстів угод, зокрема, терміни;
 - в) є спільні риси та розбіжності між відповідними одиницями двох мов.
- 5) скласти словник термінів та фрагментів текстів україно-грецьких угод.

Об'єкт дослідження – еквівалентні одиниці в текстах двосторонніх україно-грецьких угод.

Предмет дослідження – засоби досягнення еквівалентності при перекладі текстів двосторонніх україно-грецьких угод.

Теоретичну основу дослідження складають праці стосовно теорії перекладу, а саме поняття еквівалентності та особливостей перекладу текстів. Зокрема ми спиралися на праці таких авторів: А. Столярова, Ю. Найда, В. Яблочнікова, В. Комісаров, А. Дочекальська, М. Бейкер.

Методологічна база дослідження включає метод текстового аналізу (на базі текстів угод між Україною та Грецькою Республікою), реверсивний метод (вивчення семантичних аспектів системного зіставлення лексики з урахуванням гіпонімічних, синонімічних і полісемічних відносин). Це особливо важливо в області спеціальної лексики, оскільки дослідження саме цих аспектів дозволяє виявити сучасний стан національної термінології, не обмежуючись порівнянням їх формальних характеристик, і визначити можливості встановлення між ними відносин еквівалентності. Дистрибутивний аналіз (сума всіх оточень, в яких зустрічається той чи інший мовний елемент (фонема, морфема, слово і т.д.), тобто суму всіх можливих позицій елемента щодо інших елементів того ж рівня, його сполучуваність). Цей метод ґрунтується на перевірці використання термінів в певній сфері. Разом з цим був використаний метод перекладознавчого аналізу (зіставлення перекладів).

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження: вперше було проаналізовано особливості перекладу двосторонніх угод на прикладі пари мов українська-новогрецька; класифіковано терміни за структурою та проаналізовані способи перекладу термінів; розглянуті еквівалентні фрагменти текстів угод та виокремлені розбіжності та спільні риси текстів

угод українською та новогрецькою мовою за мовними рівнями. Усе це представляє інтерес в області теорії та практики перекладу.

Практичне значення одержаних результатів.

Результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення особливостей досягнення еквівалентності при перекладі текстів міжнародних угод, матеріали дослідження можуть бути використані при викладанні певних дисциплін, таких як теорія та практика перекладу офіційно-ділових документів, а також для практичного застосування при перекладі документації та юридичних текстів. Також, був складений двомовний словник термінів та еквівалентних одиниць, використаних у текстах україно-грецьких угод, що є наочною ілюстрацією розмаїття засобів досягнення еквівалентності при перекладі.

Матеріалом дослідження є тексти угод українською та новогрецькою мовою, опубліковані на офіційному вебпорталі «Законодавство Верховної Ради України»: zakon.rada.gov.ua та на сайті Пошукової системи грецького законодавства: *Μηχανή αναζήτησης ελληνικής νομοθεσίας*, kodiko.gr, разом 14 текстів угод українською та новогрецькою мовою.

Апробація результатів дослідження. Головні положення кваліфікаційної роботи було викладено в роботі, поданій на конкурс студентських наукових робіт Маріупольського державного університету, (роботу відзначено дипломом 2 ступеня (10.03.2021 р.)), у доповіді на Декаді студентської науки Маріупольського державного університету (диплом 1 ступеня), у роботі круглого столу «Актуальні питання грецької філології та перекладу». Основні положення також викладено в таких публікаціях:

1. Дженчако К. Еквівалентність текстів україно-грецьких договорів / Збірник тез доповідей студентів факультету грецької філології та перекладу за результатами участі в Декаді студентської науки – 2021 / За заг. ред. д.політ.н., проф. К.В. Балабанова, д.е.н., проф. О.В. Булатової. Маріуполь : МДУ, 2021.

2. Дженчако К. Архаїчні елементи новогрецької мови у двомовних договорах (на матеріалі паралельних греко-українських текстів) / Актуальні питання грецької філології та перекладу: збірник матеріалів XI Круглого столу (МДУ 12 травня 2021 р.). Маріуполь : МДУ, 2021.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 104 сторінки. Основний зміст дослідження викладено на сторінках 4-71. Список використаних джерел включає в себе 82 найменування (включаючи список джерел ілюстративного матеріалу), з них 25 іноземними мовами.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ

1.1. Дослідження еквівалентності перекладу у мовознавстві та перекладознавстві

Поняття «еквівалентність» походить з латини – «*aequivalens* (*aequivalentem*)» та має значення «рівнозначний, рівноцінний», дієслово «*aequivalere*» позначає «мати рівну цінність» [65].

Враховуючи вищевказану етимологію лексеми, поява поняття «еквівалентність» у перекладознавстві є очевидною, адже запорукою ефективної міжмовної комунікації є саме рівноцінний переклад, тобто такий, що максимально відповідає тексту мови оригінала.

Відносини еквівалентності між оригіналом і перекладом є постійною проблемою при перекладі, як на рівні практики, так і теорії. Протягом багатьох століть поняття еквівалентності в перекладі зазвичай ототожнювалося з вірністю оригіналу. Теоретики, перекладачі і ті, хто розробляє дискурс про переклад, часто використовували еквівалентність, щоб обґрунтувати свою позицію щодо того, що вони вважають «правильним» перекладом. Однак в двадцятому столітті концепція еквівалентності була системно проаналізована в світлі лінгвістичних теорій [60, с.38].

Праці 1950-х - початку 1960-х рр. стали фундаментом мовознавчої теорії перекладу і заклали поняття еквівалентності, яке ґрунтувалося на концепції перекладу як повного структурно-сислового відповідності оригіналу. Текст перекладу оцінювався як мовної продукт. Внутрішня форма тексту перекладу збігається з внутрішньою стороною тексту-оригіналу. У свою чергу, зовнішня сторона включає в себе одиниці іншого коду, тобто іншу мовну систему, яка відрізняється від системи мови оригіналу. Саме семасіологічний рівень (частково також структурний і стилістичний)

гарантує еквівалентність тексту. Процес перекладу описувався як процес відтворення засобами МП змісту, який вже відтворений засобами МО. З цього дослідник А. Ребрій робить висновок, що «еквівалентність на початкових етапах розвитку лінгвістичного перекладознавства мала виключно мовний характер, зафіксований у системних відповідниках на різних рівнях мовної системи, а отже, й визначалася як структурно-семантична» [28, с. 55].

Другий етап датується другою половиною 1960-х – початком 1970-х рр. У цей період характеризується новим повштовхом у теорії та практиці перекладу та переосмисленням поняття еквівалентності, яке було перенесено із галузі мови до галузі мовлення та комунікації. Усе це дало початок формуванню багатьох комунікативних теорій перекладу.

О.В. Ребрій підкреслює, що «з метою відмежування комунікативно-функціональної еквівалентності від структурно-семантичної, яка лише вказує на ступінь формальної та смислової близькості перекладу до оригіналу, що саме по собі ще не є гарантією «вдалого» перекладу і не визначає його якості, в перекладознавстві виникає потреба запровадження оцінного терміна, яким стає адекватність перекладу, позначаючи відповідність перекладу вимогам та умовам конкретного акту міжмовної комунікації» [28, с. 55-56].

Багато хто з видатних вітчизняних і зарубіжних лінгвістів та перекладознавців займалися проблемою еквівалентності у перекладі: В.Н. Комісаров, Л. Бархударов, О.Д. Швейцер, Дж. Кэтфорд, Ю. Найда, М. Бейкер, С. Гелверсон, Дж. Касагранде, А. Нойберт.

Німецький лінгвіст Вільгельм фон Гумбольдт писав: «Будь-який переклад видається мені безумовною спробою розв'язати нездійсненне завдання. Бо кожен перекладач неминуче повинен розбитися об один з двох підводних каменів, занадто точно дотримуючись або оригіналу за рахунок смаку і мови власного народу, або своєрідності власного народу за рахунок оригіналу. Щось середнє між тим і іншим не тільки важко досягти, а й просто неможливо» [11, с. 319].

У праці «Міждисциплінарні підходи до перекладу» («Διεπιστημονικές προσεγγίσεις της μετάφρασης») були класифіковані підходи до вивчення еквівалентності у перекладознавстві:

1. підходи, які розглядають концепцію еквівалентності як перешкоду для розвитку перекладацького мислення,
2. підходи, які розглядають концепцію еквівалентності як категорію, корисну для опису процесу перекладу,
3. підходи, які розглядають концепцію еквівалентності як необхідну умову перекладу і перекладацького мислення.

Так, відповідно до першого типу підходів можна процитувати дослідницю М. Снелл-Хорнбі, яка зазначає, що, «поняття еквівалентності є невідповідною основою для всеосяжної теорії перекладу». Схожу думку висловлює і Е. Генцлер. Він вважає, що пошук еквівалентів в перекладі обмежує можливості практики, маргіналізує творчість і ображає міжкультурні обміни. У дослідженні таке явище пояснюється тим, що у даному випадку еквівалентність розглядають як симетричність між елементами двох або більше мов, іншими словами, вона трактується як точна відповідність.

Другий тип підходів розглядає еквівалентність «як робочий інструмент, як засіб наближення до процесу перекладу, але не як абстрактна концепція, яка потребує дослідження» [60, с. 39].

У підходах третього типу поняття еквівалентності вводиться самим цим визначенням перекладацької діяльності [60, с. 39].

У своїй роботі «Комунікативна і максимальна еквівалентність текстів» Г. Егер висловлює думку про те, що пов'язані між собою поняття еквівалентності та здатність адресата повідомлення вилучати з нього інформацію, що передається і приходить до висновку, що комунікативна еквівалентність перекладу полягає в збереженні значущості для адресата. Особливість перекладу складається з відмінності систем і розбіжності норм вихідної мови і мови перекладу. Він визначає мовну систему «як сукупність

одиниць мови різного рівня (фонем, морфем, лексем), граматичних форм, а також моделей, за якими вони поєднуються, утворюючи мову» [22, с. 40].

Отже, різні дослідники по-різному підходять до питання еквівалентності.

Я.І. Рецкер виділяє так звані «одиниці перекладу». Це можуть бути окремі слова, словосполучення або частини речень, які можна виділити в ході аналізу тексту. Для таких «одиниць перекладу» завжди існують постійні відповідники в силу сформованої традиції. У будь-якому тексті такі еквівалентні відповідники складають меншість. Набагато більше таких одиниць перекладу, для передачі яких перекладачеві необхідно вибирати відповідності за допомогою засобів тієї чи іншої мови [42, с. 38].

Я.І. Рецкер виділяє три категорії відповідників:

1) еквіваленти, що встановилися в силу тотожності значень, а також відклалися в традиції мовних контактів.

Під «еквівалентом» Я.І. Рецкер розуміє постійний рівнозначний відповідник, який як правило, не залежить від контексту;

2) варіантні та контекстуальні відповідники.

3) всі види перекладацьких трансформацій (лексичні, граматичні, синтаксичні) [30, с. 30].

О.Д. Швейцер підходить до побудови моделі з позиції врахування двох взаємопов'язаних ознак:

1) характеру трансформації, якій піддається вихідне висловлювання при перекладі, і

2) характеру зберігання інваріанту (властивість оригіналу, що зберігається в перекладі в незмінному вигляді) [42, с. 84-92].

За О.Д. Швейцером кожна операція перенесення пов'язана з наявністю трьох типів відносин:

1) між об'єктом і відповідною системою (прийнятність з точки зору норм даної системи);

2) між двома об'єктами (адекватність, еквівалентність, відповідність);

3) між системами (кодами) [42, с. 38].

Багаторівнева теорія еквівалентності О.Д. Швейцера включає у себе такі рівні:

- 1) Прагматичний. Цей рівень А.Д. Швейцер описує як «заміну одних знаків (одиниць) іншими зі збереженням синтаксичного інваріанта».
- 2) семантичний (компонентний). На компонентному підрівні «переклад здійснюється в основному шляхом граматичних трансформацій».
- 3) семантичний (референціальний). На підрівні референціальної еквівалентності відбуваються складні лексико-граматичні перетворення, які стосуються не тільки синтаксичної моделі висловлювання, але і її лексико-семантичного наповнення.
- 4) Синтаксичний. «В цьому випадку перекладацька операція може бути описана як заміна одних знаків (одиниць) іншими зі збереженням синтаксичного інваріанта» [42, с. 84-85].

На думку В.Н. Комісарова досягнення еквівалентності – це пошук інваріанта (тобто незмінного елемента, що існує у всіх варіантах) у тексті оригіналу та його збереження у тексті перекладу. Тобто переклад є еквівалентним за умови, що переклад виконує ту ж саму функцію або описує ту ж ситуацію [19, с. 74].

У своїй праці «Теорія перекладу (лінгвістичні аспекти)» В.Н. Комісаров виклав теорію рівнів еквівалентності, відповідно до якої у процесі перекладу утворюються відносини еквівалентності між відповідними рівнями оригіналу і перекладу. Таким чином, В.Н. Комісаров визначив п'ять змістовних рівнів відносно змісту оригіналу і перекладу:

1. Рівень мети комунікації

Для цього типу співвідношення тексту оригіналу і перекладу властиві:

- відмінності лексичного складу і синтаксису;
- неефективність використання семантичного перефразування і синтаксичної трансформації для зв'язку структури оригіналу і перекладу;

- мінімальна спільність складу оригіналу і перекладу в порівнянні з іншими.

Переклади такого типу здійснюються, якщо більш точна передача змісту неможлива або коли таке відтворення призведе до нерозуміння або неправильних висновків.

2. Рівень опису ситуації.

Для нього характерні:

- відмінності лексичного складу і синтаксису;
- неефективність використання семантичного перефразування і синтаксичної трансформації для зв'язку структури оригіналу і перекладу;
- збереження в перекладі мети комунікації;
- збереження в перекладі вказівки на ту ж саму ситуацію.

У другому типі еквівалентності здійснюється переклад однієї і тієї ж ситуації, але змінюється спосіб її опису.

3. Рівень висловлювання.

Для цього рівня характерні:

- відмінності лексичного складу і синтаксису;
- неефективність використання семантичного перефразування і синтаксичної трансформації для зв'язку структури оригіналу і перекладу;
- збереження в перекладі мети комунікації та ідентифікації тієї ж ситуації, що і в оригіналі;
- збереження в перекладі загальних понять, за допомогою яких здійснюється опис ситуації в оригіналі.

На даному рівні для опису використовуються ті ж способи, що і в оригіналі.

4. Рівень повідомлення.

Характеризуються такими особливостями:

- значним співвідношенням лексичного складу (тобто можливо знайти лексичні відповідники для більшості слів оригіналу);
- використанням в перекладі синтаксичних структур, подібних структурам оригіналу;
- збереженням в перекладі мети комунікації, вказівки на ситуацію і способу її опису.

В даному типі, поряд з трьома компонентами змісту, які зберігаються в третьому типі, у перекладі відтворюється і значна частина значень синтаксичних структур оригіналу.

5. Рівень мовних знаків.

Для цього типу характерно:

- високий ступінь спільності в структурній організації тексту;
- лексичний склад максимально збігається з оригіналом;
- збереження основних частин змісту оригіналу.

На останньому рівні еквівалентності досягається найвищий ступінь близькості змісту оригіналу і перекладу [19, с. 75].

Теорія В.Н. Комісарова підтверджує думку О.В. Ребрія про те, що «поняття перекладності визначається через поняття перекладацької еквівалентності, у зв'язку з чим вважається за необхідне розрізняти, з одного боку, перекладність на рівні того або іншого сегмента / елемента тексту, а з іншого – перекладність на рівні тексту в цілому» [28, с. 19].

Таким чином, еквівалентний переклад, це той, що відтворює текст оригіналу на одному з рівнів еквівалентності.

Деякі дослідники вважають, що еквівалентність – це досягнення повної тотожності тексту оригіналу і тексту перекладу, тобто переклад повинен повністю співпадати за змістом з оригіналом. Такими представниками є М. Брандес і В. Провоторов [5, с. 117].

Л.С. Бархударов зазначає, що «еквівалентність перекладу забезпечується не на рівні окремих елементів тексту, а на рівні тексту, що перекладається, в цілому», тому «існують неперекладні окремоті, але немає текстів, які не можна було б перекласти» [4, с. 220].

Як підкреслював Л.К. Латишев, еквівалентність перекладу – це смислова близькість текстів оригіналу і перекладу. Він розглядає питання перекладацької еквівалентності з огляду на тексти оригінали та їх переклади, тобто щоб простежити принципи еквівалентності за допомогою їх зіставлення [21, с. 21].

У свою чергу, Ю. Найда запровадив поняття динамічної та формальної еквівалентності. Ці терміни пов'язані з двома різними підходами до перекладу, які використовуються для досягнення різних рівнів буквальності між вихідним і цільовим текстом. Свою теорію Ю. Найда підтверджує на прикладі перекладу Біблії. Метою цих підходів є збереження якомога більшої кількості мовних форм оригіналу, навіть якщо вони не є найбільш «природним» способом вираження вихідного повідомлення. Це, в певному сенсі, переклад слово в слово. Різниця між формальною еквівалентністю та динамічною полягає у тому, що перша, як правило, підкреслює вірність лексичним деталям та граматичній структурі мови оригіналу, тоді як остання використовує більш природну передачу, але з меншою буквальною точністю [55, с. 117].

Дж. Кетфорд розглядає еквівалентність як формальну або текстову властивість процесу перекладу. Іншими словами, еквівалентність пов'язана зі здатністю перекладача зберегти принаймні деякі з тих же характеристик змісту, які містяться в початковому тексті. Дослідник визначає переклад як «заміну текстового матеріалу на одній мові еквівалентним текстовим матеріалом на іншій мові» [45, с. 20].

Дж. Кетфорд також підкреслює, що еквівалентність є результатом емпіричного явища, яке полягає в зіставленні двох текстів, і пошук

еквівалентів на цільовому мовою є основною проблемою перекладу [45, с. 21].

У рамках перекладу юридичних текстів грецький дослідник В. Куцівітіс виступає за введення поняття юридичної еквівалентності та зазначає, що «правильний висновок, на наш погляд, полягає не в тому, що в будь-якому випадку юридичний переклад повинен ідентично повторювати морфосинтаксичну і лексичну структуру оригіналу, а в тому, що він повинен в правовому просторі, який він регулює, давати ті ж результати, що і оригінал в своєму власному просторі» [62, с. 325-348].

Досягнення юридичної еквівалентності при перекладі юридичних текстів має дуже важливе значення, оскільки «від цього залежить настання передбачених і передбачуваних правових наслідків і, навпаки, ненастання правових наслідків. Досягнення юридичної еквівалентності може призвести до неможливості настання цих наслідків або до виникнення інших наслідків з ризиком нанесення шкоди законним інтересам» [59, с. 83].

Терміни «еквівалентність» і «адекватність» здавна використовуються у перекладознавстві. Кожен дослідник по-різному тлумачить поняття «еквівалентність» та «адекватність». Так, деякі дослідники вважають, що ці поняття мають різний зміст, а інші розглядають їх як близькі за змістом, тобто синоніми. Наприклад, у статті Р. Левицького «Про принципи функціональної адекватності перекладу» термін «адекватність» в ряді випадків виявляється взаємозамінним з терміном «еквівалентність» (так, наприклад, поняття перекладацької еквівалентності - *translation equivalence* - трактується в цій статті як «адекватність перекладу») [23, с. 30].

У той же час у інших авторів поняття «еквівалентність» і «адекватність» протиставляються одне одному, але при цьому на різній основі. Хоч адекватність та еквівалентність є близькими за значенням поняттями, але на думку В.Н. Комісарова не є синонімічними. Він розрізняє ці терміни та визначає еквівалентність як спільність одиниць мови та мовлення один до одного за змістом, а адекватність на його думку має більш широке поняття і

включає у себе еквівалентність. Таким чином, будь-який адекватний переклад повинен бути еквівалентним (на тому чи іншому рівні еквівалентності), але не всякий еквівалентний переклад визначається як адекватний, а лише той, який відповідає нормам еквівалентності та іншим нормативним вимогам.

К. Раїс і Г. Вермеєр мають інакший погляд щодо співвідношення еквівалентності та адекватності. На їх думку поняття «еквівалентність» включає у себе відносини як між окремими знаками, так і між цілими текстами. Еквівалентність знаків не означає еквівалентність текстів, і, навпаки, еквівалентність текстів зовсім не передбачає еквівалентність усіх їх елементів. При цьому еквівалентність текстів виходить за межі їх мовних виражень і включає також культурну еквівалентність. З іншого боку, адекватністю називається відповідність вибору мовних знаків на мові перекладу тому виміру вихідного тексту, який обирається за основний орієнтир процесу перекладу [56, с. 103].

Адекватність, на думку Г. Турі це дотримання вихідного тексту, протиставляючи його прийнятності, яка визначається дотриманням нормам МП. На думку автора, будь-який якісний переклад повинен прагнути до адекватності, однак, оскільки відхилення від оригіналу неминучі, а на рівні всього тексту не завжди можливо говорити про єдину перекладацьку стратегію, то на нижчих рівнях можна простежити окремі перекладацькі рішення, тобто вибір або на користь адекватності, або на користь прийнятності [58, с. 198-211].

1.2. Проблеми, пов'язані з досягненням еквівалентності у перекладі та збереженням культурно-специфічного аспекту

Як вже було зазначено, досягти абсолютної тотожності при перекладі неможливо, через лексичні та структурні відмінності мов.

Ряд дослідників, серед яких Р. Якобсон, К. Хагег, В. Бенджамін підтримують ідею потенційного перекладу, згідно з якою будь-яка мова має досить широку потенційну сферу, а семантичну недостатність перекладу можна пояснити еквівалентною МД на МР.

Інші вчені, такі як Ж. Муне, Д. Штайнер, Б. Уорф, Е. Сапір, В. Комісаров, більш скептичні і підтримують ідею того, що втрата змісту в перекладі є неминучою через лінгвістичну асиметрію МД та МР [53].

Недосяжність абсолютної еквівалентності обумовлюється суб'єктивними причинами. Вони обумовлюються жанрово-стилістичними властивостями оригіналу, усною чи письмовою формою перекладу. Також на досягнення еквівалентності впливає особистість перекладача, час та місце здійснення перекладу. Отже, якщо не брати до уваги вищевказані причини, така еквівалентність називається максимально можливою, на відміну від тої, що встановлюється у кожному окремому випадку і яка називається реальною [53].

В.Н. Комісаров виокремлює два основних види досягнення еквівалентності – потенційно досяжну еквівалентність, тобто ймовірну еквівалентність, яку можна досягти, і перекладацьку еквівалентність. Він характеризує потенційно досяжну еквівалентність як максимальну подібність змісту тексту МО і МП, що обумовлюється тим, що мови, на яких створені ці тексти, мають відмінності. У свою чергу перекладацька еквівалентність – це близькість текстів оригіналу і перекладу за змістом, якої досягає перекладач у процесі перекладу [19, с. 129].

Р. Якобсон у своїй праці «Мовознавчі аспекти перекладу» на основі семіотичного підходу пропонує три види перекладу:

- Внутрішньомовний (intralingual) - трансформація в межах однієї мови, переказ або перефразування;
- Міжмовний (interlingual) - трансформація мовних знаків з однієї мови на іншу, власне переклад;

- Інтерсеміотичний (intersemiotic) – трансформація між знаковими системами.

Така класифікація дала поштовх для аналізу теорії перекладу, а саме для розгляду поняття еквівалентності. Саме Р. Якобсон ввів термін «еквівалентність при існуванні відмінності». Під цим терміном лінгвіст розуміє «головну проблему лінгвістики». Р. Якобсон стверджує, що на міжмовному рівні перекладач використовує синоніми, таким чином переклад не може бути абсолютно еквівалентним. До того ж, на його думку, незважаючи на те, що мови відрізняються з граматичної точки зору, при виникненні складнощів у процесі перекладу «термінологія може бути уточнена і розширена запозиченими словами або запозиченими перекладами, неологізмами або семантичними зрушеннями, і, нарешті, за допомогою уточнень». Р. Якобсон підсумовує, що у тих випадках, коли неможливо знайти прямий еквівалент у МП, перекладач повинен знаходити більш близькі за значенням поняття для відтворення [52, с. 232-239].

У свою чергу Л.С. Бархударов підкреслює, що у процесі перекладу втрати – неминучі, таким чином існує неповне відтворення значень, які висловлюються текстом оригіналу. На його думку, неможливо досягти повної і абсолютної еквівалентності тексту перекладу з текстом оригіналу. З цього можна зробити висновок, що головним завданням перекладача є досягнення повноти еквівалентності наскільки це можливо за допомогою перекладацьких методів, використовуючи усі можливості МП [3].

М. П. Брандес та В. І. Провоторов виокремлюють два кола проблем у науці про переклад та перекладознавство:

- Перше коло проблем – це проблеми кордонів перекладу, пов'язані з питанням перекладності тексту.
- Друге коло проблем співвідноситься з першим і має окремий характер - це проблема адекватності перекладу.

Ці два кола проблем і їх рішення визначають нормативну основу перекладу. Остання складається з рамкових статистичних норм і варіативних правил перекладу мовного тексту [5, с. 9].

Рамкові норми окреслюють перекладацьке поле, тобто кордони перекладності тексту. Варіативні правила визначають характер еквівалентного співвіднесення мовних одиниць мови оригіналу та мови перекладу [5, с. 9].

У процесі досягнення еквівалентності також існують труднощі, які в основному полягають у культурно-специфічних аспектах мови. Адже навіть за умови досягнення еквівалентності, ми можемо зіткнутися з лексичними або синтаксичними елементами, що не існують у МП. У цьому випадку ми повинні не втратити культурно-специфічний фон і водночас зробити текст зрозумілим для реципієнта.

О.Д. Швейцер пропонує визначати переклад як «односпрямований і двофазний процес міжмовної і міжкультурної комунікації, при якому на основі підданого цілеспрямованому («перекладацькому») аналізу первинного тексту створюється вторинний текст (метатекст), що заміняє первинний в іншому мовному і культурному середовищі ... » [42, с. 75].

У свою чергу В.О. Яблочнікова підкреслює, що поняття еквівалентності відносне, тобто залежить від різних аспектів. Так на її думку майстерність перекладача, спосіб перекладу, а також особливості мов та їх культурна специфіка відіграють важливу роль у досягненні еквівалентності [44, с. 178].

Розглядаючи поняття культури у перекладі, О.В. Кузнецова визначає культурну акомодацию (тобто адаптацію) як «набір трансформацій, що використовуються перекладачем, при яких текст перекладу відтворюється у відповідності з духом оригіналу і відтак викликає схожі асоціації» [20, с. 282].

До складнощів перекладу, тобто перепорою досягненню еквівалентності належить безеквівалентна лексика. Це означає, що будь-яке явище або предмет існує в одній культурі і відповідно мові, але відсутні у іншій

культури і мові. У перекладача такий феномен викликає особливу проблему, адже, наприклад, як пояснити носію іншої культури, що таке «трембіта». Ми можемо використати два способи: описовий - «ένα αλλικό κέρατο από ξύλο», «μουσικό όργανο»; або спосіб транслітерації/транскрибування – «тремліта». Що стосується найменувань національних валют та одиниць виміру, більш оптимальними вважаються способи транслітерації/транскрибування: «данська крона» («dansk krone» (дан.)) – «κορώνα Δανίας» або «δανέζικη κορώνα» (новогр.); «кельвін» ((позначення К), одиниця вимірювання температури (укр.)), (kelvin (англ.)) - «κέλβιν» (новогр.). Можливе і комбінування двох способів (описовий спосіб + транслітерація / транскрибування).

У той же час, Н. В. Тимко підкреслює, що перекладач має уникати вільного перекладу, оскільки такий спосіб може викликати помилкове враження, нібито культура носіїв мови оригіналу не відрізняється від його власної. «Перекладач не стільки перекидає міст через прірву, розділяє дві культури, скільки вдає, що такої прірви не існує». Таким чином, вільний переклад являє собою перешкоду на шляху зближення мов і культур, тому що носій МП повністю втрачає інформацію про культуру народу МО. Але й буквальный переклад Н. В. Тимко також вважає некоректним. Використання буквального перекладу недостатньо враховує лінгвокультурну адаптацію, тому що лінгвокультурний канал передається без поправок на адресата перекладу [40, с. 74 - 75].

Л.С. Бархударов зазначає, що хоч і досягнення еквівалентності не є виключно підбором одиниці на кожному з мовних рівнів, але «для якісної характеристики перекладу вирішальне значення, очевидно, має правильний вибір цієї одиниці в кожному конкретному випадку на необхідному рівні мовної ієрархії», тобто взаємно відповідних елементарних одиниць перекладу: фонем (при транскрипції); графем (при транслітерації); морфем; слів; словосполучень; речень; текстів [3, с. 175-185].

На думку В.Н. Комісарова, особливість перекладу складається з відмінності систем і розбіжності норм вихідного тексту. Для досягнення еквівалентного (досягнення смислової близькості оригіналу і перекладу) перекладу застосовуються перекладацькі трансформації.

Залежно від характеру перетворень, що застосовуються перекладачем, В.Н. Комісаров розглядає три види трансформацій:

- лексичні;
- граматичні;
- лексико-граматичні.

Він визначає мовну систему «як сукупність одиниць мови різного рівня (фонем, морфем, лексем), граматичних форм, а також моделей, за якими вони поєднуються, утворюючи мова».

Лексичні трансформації описують формальні і змістовні відносини між словами і словосполученнями в оригіналі і перекладі. Серед них В.Н. Комісаров виділяє три основних:

- транскрипція - відтворення в перекладі звучання слова оригіналу. Цей прийом широко застосовується при перекладі власних імен, географічних назв, назв фірм, друкованих видань, термінів і т.п .;
- транслітерація - відтворення звучання слова оригіналу шляхом передачі його графічної форми. Перекладач по суті передає лише графічну оболонку слова, що не має еквівалента.
- калькування – прийом, коли складові частини безеквівалентної лексичної одиниці замінюються їх буквальними відповідниками на мові перекладу.

До лексичних трансформацій він відносить також лексико-семантичні заміни, застосування яких пов'язане з модифікацією значень лексичних одиниць:

- конкретизація – вибір слова з більш конкретним значенням в мові, що.

- генералізація – заміна одиниці оригіналу, що має більш вузьке значення, одиницею переказного мови з більш широким значенням.
- модуляція, або смисловий розвиток – заміна слова або словосполучення вихідного тексту одиницею переказного мови, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці.

До граматичних трансформацій В.М. Комісаров відносить:

- дослівний переклад, в якому синтаксичні структури вихідного тексту замінюються аналогічною структурою переказного мови;
- членування речень, коли одне речення оригіналу ділиться на два-три речення в перекладі;
- об'єднання речень, коли двом або трьом реченням оригіналу відповідає одне речення перекладу;
- граматичні заміни – відмова від використання в перекладі аналогічних граматичних форм. Заміни може піддаватися граматична категорія, частина промови, член пропозиції. Поширеною заміною є заміна частини мови, наприклад, іменника дієсловом, а прикметника іменником [19, с. 172-175].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що при перекладі основне завдання перекладача – дотримуватися еквівалентності. Еквівалентність дозволяє строго передавати всі елементи вмісту оригіналу, оскільки це єдиний спосіб домогтися повного відтворення вмісту вихідного тексту.

Висновки до розділу 1

Як відомо, будь-який переклад – це не просто перенос значення слів та речень, а тим більше спеціалізований. Обов'язковою умовою адекватного перекладу будь-якого спеціального тексту, особливо юридичного, є його повне розуміння перекладачем. Буквальний переклад термінів, без проникнення в їх сутність, без знання явищ, процесів і механізмів, які були

перенесені у вихідний текст, може призвести до непорозумінь і практичних помилок в перекладі.

У розділі було розглянуто поняття еквівалентності, його етимологія та історія його розвитку в рамках теорії перекладу. Еквівалентність завжди становила інтерес вітчизняних та зарубіжних дослідників, саме тому існують різні підходи та думки стосовно еквівалентності перекладу. Більшість перекладознавців сходяться на думці, що еквівалентність – це не повна тотожність тексту оригіналу з текстом перекладу, але адаптація вихідного тексту.

Були проаналізовані теорії досягнення еквівалентності розроблених вітчизняними та зарубіжними дослідниками: Я.І. Рецкер (три категорії відповідностей), О.Д. Швейцер (багаторівнева теорія еквівалентності), В.Н. Комісаров (п'ятирівнева теорія рівнів еквівалентності), Ю. Найда (поняття динамічної та формальної еквівалентності), В. Куцівітіс (юридична еквівалентність).

Також, було порівняно поняття «еквівалентність» та «адекватність» та виявлено, що адекватність є більш широким поняттям і включає у себе поняття еквівалентності перекладу.

Важливу роль у досягненні еквівалентності у процесі перекладу відіграє й дотримання культурно-специфічного фону, адже не завжди поняття, що існує у МО має аналог у МП. У такому випадку перекладач повинен не просто переносити поняття вихідного, але відтворювати зі збереженням культурного аспекту та традиції використання тих чи інших мовних елементів МО.

Разом з цим зазначені труднощі досягнення еквівалентності при перекладі загалом та у рамках культурно-специфічного аспекту. Було виявлено, що втрати при перекладі неминучі, а для того, щоб подолати труднощі при досягненні еквівалентності, доцільно звертатися до перекладацьких трансформацій та прийомів.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ДВОСТОРОННІХ УГОД

2.1. Специфіка офіційно-ділового стилю та перекладу відповідних текстів

Офіційно-діловий стиль (ОДС), який ще називають канцелярським діловим стилем – це функціональний стиль літературної мови, який усталює оформлення ділових паперів. Використовується у спілкуванні в державно-політичному, громадському й економічному житті, законодавстві, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю. Належить до виразно-об'єктивних стилів; виділяється найвищою мірою літературності. Головною ознакою офіційно-ділового стилю є офіційність. Характерними властивостями стилю є точність, чіткість висловлень, ясність, логічність, аргументованість та стислість. З точки зору семантики цей стиль відрізняється використанням вольових імперативів, форм наказового способу, розпоряджень, прохань, приписувань чинності тощо. Вживання експресивних висловлень, окличних та питальних речень є нехарактерним у даному стилі. Також для цього стилю не є недопустимим використання жаргонних виразів та сленгу [26, с. 168-169].

Невід'ємними елементами офіційно-ділового стилю є такі:

- стилістична однорідність;
- усталені словесні вирази;
- нейтральна лексика;
- віддієслівні іменники;
- фахова термінологія;
- канцеляризми;
- штампи;
- відсутність особових займенників;

- складні синтаксичні конструкції;
- прямиий порядок слів [26, с. 168-169].

С.І. Виноградов говорить про діловий стиль як про «сукупність мовних засобів, функція яких – обслуговування сфери офіційно-ділових відносин, тобто відносин, що виникають між органами держави, між організаціями або усередині них, між організаціями і приватними особами в процесі їх виробничої, господарської, юридичної діяльності» [6, с. 51].

У свою чергу А.Б. Шевнін вважає, що офіційно-діловому стилю притаманні два основних принципи:

– зважаючи на те, що текст офіційно-ділового стилю характеризується вираженим змістом та особливою важливістю – виключає будь-яку двозначність та різночитання;

– офіційно-діловий стиль характеризується певним більш-менш обмеженим колом тем [43, с. 15].

Звісно, як і для будь-якого спеціального тексту, для текстів офіційно-ділового стилю притаманна особлива термінологічна основа.

З огляду на усе вищесказане, ми можемо зробити висновок, що текст, який належить до офіційно-ділового стилю має низку особливостей:

- Суворі форма. Передбачено стандартні звернення до опонента, встановлені шаблони для завершення і підписи текстів.
- Вживання слів в їх прямих значеннях. Діловим, особливо нормативним текстам, не властиві образність і алегоричність.
- Логічний виклад інформації, яка подається довгими, розгорнутими реченнями з використанням сполучникових зв'язок. Активне використання уточнюючих і вступних слів, дієприкметникових і дієприслівникових зборотів. Такі особливості синтаксису склалися історично під впливом міжнародних мов спілкування латини і французької мови.
- Відсутність емоційного забарвлення змісту, метафор, образних виразів.

- Стислість. Стиль ділових документів передбачає вираз повного обсягу сенсу в мінімальній кількості лексичних знаків.
- Наявність аббревіатур, скорочень і узагальнень (відноситься перш за все до назв організацій, посад).

Характерні риси, властиві діловим паперам, народжують особливості їх перекладу з однієї мови на іншу. У кожній мові встановлені свої правила поведження і стилю, який необхідно дотримуватися при тлумаченні речень.

Офіційно-діловий стиль поділяється на три підстили:

- дипломатичний (сфера міжнародно-правових відносин; сфера діяльності – законотворча, використовується у вигляді Конституції, законів, указів, статутів, постанов тощо);
- законодавчий (правотворча, частково правозастосовна діяльність; сфера діяльності – юриспруденція, включає у себе акти, позовні заяви, протоколи, постанови, запити, повідомлення тощо);
- адміністративно-канцелярський (правозастосовна діяльність; сфера діяльності – професійно-виробнича, застосовується у правових взаєминах і діловодстві, включає у себе офіційну кореспонденцію, договори, контракти, заяви, автобіографії, доручення тощо) [12, с. 265].

Розглядаючи тексти двосторонніх міждержавних угод ми можемо віднести їх до дипломатичного підстилю, так як вони охоплюють сферу міжнародних відносин та мають законотворчий характер. Водночас, міжнародні угоди відносяться й до адміністративно-канцелярського підстилю, який характеризується правовою діяльністю та укладанням договорів. Таким чином, тексти міжнародних угод поєднують два підстили офіційно-ділового стилю.

Звертаючись до перекладу міжнародних угод, ми звертаємо увагу на те, що вони мають чітку структуру та складаються з декількох частин. Структура угоди повинна відповідати Віденській конвенції. Головними

частинами буд-якої угоди є преамбула, головна частина та висновок. Розглянемо структуру угод на прикладі угод між Україною та Грецією:

1. Назва угоди
2. Дата підписання, ратифікації та набрання чинності договору/угоди
3. Преамбула
4. Основна частина
 - 4.1. Статті
 - 4.1.1. Пункти
5. Заключні положення
 - 5.1. Статті.

Основною комунікативною функцією текстів офіційно-ділового стилю є настановно-інформаційна функція. Тексти офіційного стилю мають різноманітні сфери використання: в офіційних та міжнародних відносинах, політиці, суспільному та економічному житті, законодавстві, правоохоронній, адміністративно-господарській діяльності тощо. Основна функція текстів офіційного стилю — регулювати ділові стосунки речників у сфері державного права та суспільно-виробничій, а за типових обставин — обслуговувати суспільні потреби людей.

Характерними рисами офіційно-ділового стилю є:

- об'єктивність змісту;
- повна інформація у стислій формі;
- чіткість, обґрунтованість, точність формулювань, лаконічність, послідовність викладу фактів;
- нейтральний тон викладу; неприпустимість двозначності тлумачень змісту; документальність (кожний папір повинен мати характер документа); висока стандартизованість вислову, що виявляється у складанні текстів, їх оформленні;
- гранично точний виклад, стабільність, суворе регламентація тексту.

- Характерними мовними засобами текстів офіційно-ділового стилю є: використання суспільно-політичної та адміністративно-канцелярської термінології (*відрядження, вищеназваний, сторони, звіт, кредит, розпорядження, резолюція, заява, нижчепідписаний, нижченаведений, чинити, доповідна записка, фракція, влада, голосування, вибори, політика, адвокат, алібі, апеляція, амністія, підсудний, позов, показання, нотаріус, юстиція*);
- номенклатурні найменування (*ГК – Господарський кодекс, КК – Кримінальний кодекс, АС – автоматизована система, КМУ – Кабінет Міністрів України та ін.*);
- специфічна фразеологія (*порушити питання, подати пропозицію, належить сповістити, висунути обвинувачення, вчинити злочин, гарантувати безпеку, до неухильного виконання*);
- складні речення, безособові і наказові форми дієслів (*взято, ухвалено, підписано, укладено, видати, наказую, звільнити*); віддієслівні іменники (*поділ, розподіл, підрахування, використання, дотримання, уніфікація*);
- назви осіб за їх функцією (*позивач, відповідач, замовник, виконавець*);
- готові словесні формули, мовними і текстовими стандартами, штампами, кліше, стереотипами (*вищезазначений, супровідний, у зв'язку з тим, що..., згідно з тим, що..., відповідно до, вжити заходів, при цьому направляємо, необхідний для, на підставі, через те, що..., з огляду на те, що..., залежно від того, що..., відповідно до зазначеного, з метою перевірки, на виконання... та ін.*);
- словосполучення з дієсловами у формі теперішнього часу із значенням позачасовості, постійності дії: (*має місце, виробнича рада розглядає, рішення надсилається, згідно з оригіналом, складено й засвідчено у двох примірниках, вжити заходів, визнати за можливе, звернутися із заявою, надати слово, оголосити подяку, накласти резолюцію,*

посилити вимоги, затвердити до виконання, штатний розпис, дружні стосунки, обмежувати права);

- найхарактерніші речення – прості поширені (кілька підметів при одному присудку, кілька присудків при одному підметі, кілька додатків при одному з головних членів тощо); вживаються також складні речення із сурядним і підрядним зв'язком;
- ускладнення речення численними однотипними конструкціями; нанизування однорідних членів речення (підметів, присудків, додатків, виражених інфінітивними групами та ін.);
- не допускається синонімія термінів;
- відсутні образні вирази, емоційно забарвлені слова й синтаксичні конструкції.

Тексти офіційно-ділового стилю мають такі різновиди: законодавчий (закони, укази, статuti, постанови) – використовується в законотворчій сфері, регламентує та обслуговує офіційно-ділові стосунки між приватними особами, між державою та приватними і службовими особами; юридичний (акти, позовні заяви, протоколи, постанови, запити тощо) – застосується в юриспруденції, обслуговує й регламентує правовідносини:

- між державою та підприємствами й організаціями всіх форм власності;
- між державою та приватними особами;
- між приватними особами;
- між підприємствами та організаціями усіх форм власності; адміністративно-канцелярський (накази, договори, контракти, характеристики, доручення, розписки, інструкції, розпорядження, довідки, заяви, звіти) – використовується в професійно-виробничій сфері, правових відносинах та діловодстві. Він регламентує службові відносини між підприємствами та установами;
- між структурними підрозділами одного підпорядкування;

- між установою та приватною особою і навпаки; приватні стосунки між окремими громадянами;
- дипломатичний (міжнародні угоди – конвенції, повідомлення – комюніке, звернення ноти, міжнародні протоколи) – використовується у сфері міждержавних, офіційно-ділових відносин у галузі політики, економіки, культури [41, с. 31-34].

Що стосується двосторонніх угод, можливі різні рішення при визначенні офіційної мови угоди: використання офіційних мов Договірних сторін; використання мови однієї зі сторін як єдину офіційну мову; вибір «нейтральної» мови; або комбінація вищевказаного (наприклад, офіційні мови Договірних держав плюс «нейтральний» мову). Зазвичай це Договірні сторони, які повинні передбачати офіційні переклади договору компетентним державним органом. Потім текстами зазвичай обмінюються для перевірки і схвалення сторонами [67, с. 22].

Характерними синтаксичними рисами мови дипломатії є довгі та розгорнуті речення з розгалуженим союзним зв'язком, з дієприкметниками і фразами дієприкметників, інфінітивними конструкціями, вступними і ізольованими виразами. Речення часто складається з сегментів, кожен з яких виражає закінчену думку, оформлений в формі абзацу, але не відокремлений від інших крапкою, а формально включений в структуру речення.

Таким чином, при укладанні договору/угоди важливим моментом є мова документа. Раніше, протягом довгого часу латина була офіційною мовою усіх угод між державами. Пізніше угоди складали французькою. Сьогодні, укладена угода має дві або більше копії - в залежності від того, між якими країнами вона укладається. Якщо ж документ односторонній, то складається він англійською і відповідною національною мовою.

Дипломатична мова – 1) Мова дипломатичних зносин та міжнародних угод. Обов'язкової дипломатичної мови немає. Як правило, у зовнішніх зносинах використовується національна мова. За невеликими винятками,

двосторонні міжнародні угоди і багатосторонні договори з обмеженим числом учасників укладаються на мовах договірних сторін. У міжнародних організаціях і на конференціях використання мов регулюється правилами процедури, в яких мови зазвичай є офіційними (вони містять усі важливі дипломатичні документи) і робочими мовами (вони використовуються для дискусій, проектів й так далі.). Генеральна Асамблея ООН має 6 офіційних і робочих мов: англійська, французька, іспанська, російська, китайська та арабська (остання тільки в головних комітетах). Міжнародні угоди, особливо загального характеру, а також ті, які були прийняті в рамках або під егідою Організації Об'єднаних Націй, зазвичай мають обов'язкові тексти на офіційних мовах Організації Об'єднаних Націй; 2) дипломатична мова включає ряд спеціальних термінів і фраз, спеціальні терміни об'єднує та структурує дипломатичний словник (наприклад, угода, заперечення, статускво і т. д.) [68].

Характерними мовностильовими ознаками україномовних документів є:

1) беземоційна лексика (відсутнє вираження оцінки, почуттів, позитивного чи негативного ставлення до висловлювання);

2) канцеляризми, усталені словосполучення, мовні штампи (*вищезазначений, вищезгаданий, нижчепідписаний, сторони, доводити до відома, з метою, у зв'язку з тим, що (через те що), з огляду на те що, відповідно до, згідно з, незважаючи на, взяти за основу, взяти до уваги, брати участь, прошу прийняти, прошу дозволити, цей факт засвідчує, повідомлення про одержання та ін.*);

3) віддієслівні іменники (*відчуження, обговорення, завдання, клопотання, посилення, сприяння, виконання, рішення, розв'язання, утворення, збереження тощо*);

4) використання інфінітивної форми дієслова та предикативних (безособових) форм на -но, -то (*чинити, постановити, відрядити, затвердити, зобов'язати, доповісти, організувати, засвідчити, розкрити,*

запровадити, передбачити; завдання виконано, протокол складено, справу розкрито, було заслухано, затверджено тощо);

5) дієслова теперішнього часу (*організовує, застосовує, розглядають, з'ясовують, інкримінують тощо*);

6) уживання дієприслівникових зворотів (*зважаючи на викладене вище, беручи до уваги, керуючись вказівками, виконуючи розпорядження та ін.*);

7) уживання юридичних термінів, фахових висловів (*кримінальні обставини, обставини вчинення, побічні обставини предмет правового регулювання, правильність пред'явленого обвинувачення, цивільний позов у кримінальній справі (процесі), позов про відшкодування шкоди*)тощо. С. 237

Стильові ознаки юридичних документів охоплюють специфічні норми і сукупність особливих мовних засобів. Насамперед нормативність самого права обумовлює стилістичну норму правової науки. Другою стилістичною умовою юридичних текстів є дотримання лексичних і граматичних норм сучасної літературної мови. Мова юридичних документів як засоба спілкування в галузі права залежить від того, чи буде між цими умовами відповідність. Стилістична норма мови юридичних документів повинна складатися із сукупності найбільш потрібних та доречних засобів мови, утворених завдяки відбору з уже існуючих у мові, а також поява в ній нових [41, с. 238].

Як підкреслює А.А. Столярова, юридичним текстам, складеним новогрецькою мовою притаманні категоричність та офіційний характер. У тексті документу це виражається використанням:

- модальних дієслів - *πρέπει* – *повинно*;
- книжних дієприкметників - *η πρόσβαση στις διαβαθμισμένες πληροφορίες* - *доступ до секретної інформації*;
- прийменники у складі усталених виразів (кліше) - *ορισμένος παρ'αυτής*;
- пасивні форми дієслів – *η Συμφωνία κερώνεται* – *угоду ратифіковано, υπογράφηκε* – *підписано*;

- вирази - *κυρώνεται και έχει την ισχύ* - ратифікований і вступає в силу.

А. Столярова називає мову сучасних текстів, складених новогрецькою мовою, законодавчою димотикою з елементами кафаревуси [37, с. 242].

Використання книжної лексики у текстах офіційно-ділового стилю також характерно і для української мови.

По-перше, це терміни, що позначають загальнонаукові поняття: територія, запит, підпис, інформація і та ін.

По-друге, це можуть бути слова, що мають абстрактне значення на -ання, -ення, -іння, -ство, -цтво: представництво, приміщення, освоєння.

По-третє, дієслова на -увати, -ювати: *порушувати, застосовувати, авансувати та ін.*; віддієслівні іменники на -ння, -ття: *визнання, виконання, набуття*; дієприкметники: *уповноважений, представлений, невизначений* [15, с. 85].

У будь-якому тексті, що належить до офіційно-ділового стилю, з особливою частотністю уживаються пасивні дієслова. Така особливість розглядається у рамках морфології. А. Столярова пояснює це наступними причинами:

- 1) вживання дієслів-присудків у пасивному стані сприяє досягненню безособовості, загальності та об'єктивності офіційного тексту, оскільки дозволяє не називати суб'єкта дії – ані уповноважених органів влади, ані фізичних осіб як суб'єктів права:
 - «Учинено в м. Афіни, 6 жовтня 2011 року. – Συμφωνία[...] - υπογράφηκε στην Αθήνα, στις 6 Οκτωβρίου 2011» [71, 76].
 - «Кабінет Міністрів України та Уряд Грецької Республіки (далі - Сторони), маючи намір забезпечити взаємну охорону всієї секретної інформації у сфері оборони, яку засекречено в державі однієї Сторони та передано до держави іншої Сторони[...]» - «Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας (εφεξής «Τα Μέρη»), αποσκοπώντας στην διασφάλιση της από κοινού προστασίας

διαβαθμισμένων πληροφοριών που αφορούν στην άμυνα, οι οποίες έχουν διαβαθμιστεί στο Κράτος του ενός Μέρους και έχουν μεταδοθεί στο Κράτος του άλλου Μέρους[...]» [72; 77].

2) юридичні терміни та термінологічні словосполучення у ролі підметів в реченнях, це зумовлює використання пасивних дієслів-присудків:

- *«Забезпечити, щоб грифи секретності були незмінними, за винятком випадків, коли це дозволено Стороною-джерелом у письмовій формі. - Θα βεβαιώνεται ότι οι διαβαθμίσεις δεν θα τροποποιούνται, εκτός εάν το εγκρίνει γραπτώς το Αποστέλλον Μέρος.»* [72; 77].

3) категорія пасивності в аналізованих текстах реалізується не лише у відповідних формах дієслів, а й передається за допомогою пасивних форм дієприкметників:

- *«Взаємна охорона секретної інформації у сфері оборони[...]*» - *«Αμοιβαία Προστασία Διαβαθμισμένων Πληροφοριών περί Άμυνας[...]*» [72, 77];
- *«[...]іншу форму записаної інформації[...]*» - *«[...]άλλη μορφή καταγεγραμμένης πληροφορίας[...]*» [72; 77].

Як видно з наведених прикладів, увага концентрується на діях та процесах, що відбуваються, та за яких умов. Саме тому, на думку А. Столярової причиною цього є те, що з огляду на те, що інформація хто є агенсом (той, хто здійснює дію), вважається неважливою, другорядною. Саме завдяки вживанню пасивного стану дієслів агенс опускається [38, с. 455].

Щодо часових форм дієслів у грецьких законодавчих текстах, А. Столярова зазначає частотність використання форм теперішнього часу. Крім того, «вживаються всі часи, наявні в системі новогрецької мови, окрім майбутнього перфекту, але найуживанішим є теперішній час» [38, с. 454]:

Дослідниця підкреслює, що «в головних реченнях, також переважає теперішній час, проте, водночас там виникає необхідність уточнити, що чому

передує, що відбулося до дії, позначеної дієсловом головного речення тощо. Велика ж кількість підрядних, у значній частині яких використовуються інші часові форми, і зумовлює процентне зменшення форм теперішнього часу» [38, с. 454]:

- *«Це відноситься також і до юридичних осіб, які створені відповідно до законодавства однієї з Договірних Сторін. - Το αυτό ισχύει και για νομικά πρόσωπα που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία των Συμβαλλομένων Μερών» [73; 78].*
- *«Запитувана установа здійснює вручення документів відповідно до законодавства, яке діє в її державі, якщо документи, що підлягають врученню, складені її мовою або забезпечені завіреним перекладом.» - «Η αρχή προς την οποία απευθύνεται η αίτηση πραγματοποιεί την επίδοση εγγράφων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία σ' αυτό το κράτος, υπό τον όρο ότι τα προς επίδοση έγγραφα έχουν συνταχθεί στη γλώσσα αυτού του κράτους ή συνοδεύονται από επικυρωμένη μετάφραση» [73; 78].*
- *«Документи, що були складені або засвідчені відповідною установою однієї з Договірних Сторін, скріплені печаткою та засвідчені підписом компетентної особи, мають силу документа на території другої Договірної Сторони.» - «Έγγραφα που έχουν εκδοθεί ή επικυρωθεί από αρμόδια αρχή οποιουδήποτε Συμβαλλόμενου Μέρους και φέρουν την επίσημη σφραγίδα και υπογραφή του αρμοδίου προσώπου θεωρούνται ως έγκυρα εντός της επικράτειας του άλλου Συμβαλλόμενου Μέρους» [73; 78].*

Точний переклад міжнародних угод має велике значення: помилки перекладу, розбіжності в мовних версіях, двозначні формулювання або неточна термінологія можуть привести до проблем з перекладом. Помилки перекладу можуть бути виправлені відповідно до процедури виправлення, передбаченою Віденською конвенцією про право міжнародних договорів. В особливих випадках, якщо термінологія, яка використовується в міжнародній

угоді, виявиться невідповідною, вона може бути змінена при перегляді угоди [67, с. 22].

Щодо вживання іншомовних слів у діловому мовленні, то воно є небажаним за умови, що існує український відповідник. У тому випадку, коли «іншомовні слова входять до активного словника міжнаціонального спілкування, вони можуть використовуватися в окремих ділових документах, пов'язаних з питаннями угоди або міжнародними питаннями» [15, с. 85].

2.2. Особливості перекладу двосторонніх україно-грецьких угод та їх термінологічного апарату

Переклад юридичної (правової) документації дозволяє обмінюватися юридичною інформацією людям, що живуть в різних державах і розмовляють різними мовами. Право зазвичай тісно пов'язане з соціально-політичними та культурними особливостями держави. Тому переклад таких документів є складним завданням: перекладач зобов'язаний не тільки точно і акуратно передати зміст, а й витримати значення специфічних юридичних формулювань, кліше, термінів.

Професійні перекладачі вважають, що саме переклад юридичних текстів одним з найскладніших видів перекладу, оскільки він вимагає поглиблених знань у сфері юриспруденції, а саме в цивільному праві, кримінальному та кримінально-процесуальному, трудовому, сімейному, а у нашому випадку й у міжнародному праві, оскільки в юридичному перекладі неприпустимі різночитання, неточності або переклад у вільному стилі.

Для того, щоб досягти еквівалентності при перекладі текстів, що відносяться до офіційно-ділового стилю, необхідно знати та враховувати правила і традиції створення таких текстів і на мові оригіналу, і на мові

перекладу і їх особливості. Також, при їх перекладі доведеться робити так звані лінгвоетнічні правки [1, с. 141].

Тема перекладу текстів, які відносяться до офіційно-ділового стилю цікавить як вітчизняних так і зарубіжних лінгвістів. Такими представниками є В.Н. Комісаров, В.А. Лазарєв, А.Б. Шевнін, В.І. Карабан, Л. Колодіна, А.А. Столярова.

Ефективним інструментом у процесі перекладу юридичних текстів (у нашому випадку двосторонніх угод) може слугувати порівняльне правознавство.

Порівняльне правознавство розглядається вченими з одного боку як наука, а з іншого як метод наукового аналізу. Якщо розглядати порівняльне правознавство у ролі методу, тоді його функцією буде безпосередньо порівняння різних правових систем. У практичному значенні ця функція сприяє удосконаленню законодавства, уніфікації міжнародного та національного права, вивчення теорії та історії права тощо.

У даному випадку важливу роль відіграє позиція перекладача по відношенню до процесу і мети перекладу. А. Дочекальська у своїй статті «Порівняльне право та юридичний переклад у пошуку функціональних еквівалентів – відповідних або окремих галузях» підкреслює, що при перекладі юриспруденції з метою застосування існуючого правового погляду в цільовому правовому кодексі перекладач бере на себе роль посередника і, перш за все, повинен забезпечити безпечне і повне посередництво вихідного тексту.

Серед перекладачів існує розуміння того, що переклад – це не заміна одного слова іншим, а скоріше те, що перекладає значення, тому перекладач повинен вийти за рамки мови, щоб забезпечити адекватний переклад [57, с. 307-323].

Тим щонайменше, основним джерелом, з якого ми витягаємо значення тексту, є вихідна мова (МД). Більш того, цільова мова (МР) використовується для передачі цього значення в перекладеному тексті. Тому важливо

використовувати метод і стратегію, які дозволяють знайти адекватний термін на цільовій мові, що означає правову концепцію вихідної правової системи. Це юридичне поняття, як правило, є автономним (у юридичній мові) і системним (на мові перекладознавства). Вибір використовуваної стратегії або методу залежить від типу юридичного перекладу. При прийнятті цього рішення застосовуються два критерії: мета юридичного перекладу і чи виконується переклад в рамках однієї правової системи або між двома правовими системами. Мета юридичного перекладу визначається передбачуваною комунікативною функцією перекладеного тексту в цільовій правовій системі. Функції вихідного і цільового текстів не завжди однакові [46, с. 10].

Отже, процес перекладу іноді забезпечує зміну функцій (тобто вихідний і цільовий тексти мають різні функції), а іноді ні (тобто вихідний і цільовий тексти мають одну і ту ж функцію). Виходячи з критерію мети перекладу, автор виокремлює два види юридичного перекладу: переклад для інформаційних цілей та переклад для нормативних цілей [48, с. 63-65].

У випадку, коли текст перекладається в інформаційних цілях, перекладач може вибрати еквіваленти, які передають деякі елементи МП, в той же час надаючи читачеві адекватні асоціації про значення тексту. Однак якщо перекладений текст повинен зв'язати адресатів та має обов'язкову силу, а також матиме юридичну силу, перекладачеві необхідно зосередитися в основному на пошуку формулювань для цільового тексту, щоб він мав той же ефект, що і вихідний текст. Переклад в інформаційних цілях зазвичай відтворює юридичний текст з вихідної правової системи та перетворюється в цільову правову систему і включає у себе порівняння правових концепцій та інститутів цих систем.

Зазвичай так відбувається, коли одна правова система видає свої закони на двох або більше мовах або, як у нашому випадку, при складанні міжнародних угод.

Таким чином, всі автентичні мовні версії правового акту застосовуються в рамках однієї і тієї ж правової системи, і, отже, юридичні терміни в різних мовних версіях правового акту відносяться до одних і тих же правових концепцій, і інститутів.

Отже, незалежно від мети перекладу і кількості правових систем, що беруть участь в процесі перекладу, переклад вимагає порівняння як юридичних концепцій, так і юридичної термінології. На думку деяких авторів, «переклад юридичних документів насправді є порівняльним правом» [47, с. 793-812].

Крім вивчення законодавчих і юридичних джерел (друкованих та електронних), перекладач юридичних текстів повинен в кожному конкретному випадку вивчати тексти паралельно, тобто тексти, що належать до одного і того ж текстового типу [51, с. 23].

Розглянемо приклади елементів вихідного тексту угоди, які являють собою особливості при перекладі та порівняємо лінгвістичні особливості тексту на прикладі української та новогрецької мови [63, с. 30]:

1. фонологічний рівень – не допускається усунення, елізії (опущення звуку в слові або фразі) і злиття голосних, що ми можемо спостерігати в усному мовленні:
 - *призначається Грецькою Республікою – διορίζεται από την Ελληνική Δημοκρατία* (а не *απ'την*);
2. лексичний рівень – використання спеціальної, наукової лексики; відрізняється точністю; переважають іменникові обороти:
 - Назва угоди

Важливу роль відіграє переклад назви угоди, так як назва може викликати ускладнення для перекладача. Як приклад ми можемо надати термін «Угода» може бути перекладений на новогрецьку мову як «Σύμβαση», «Συνθήκη», «Συμφωνία». Усі ці терміни мають споріднене значення, але все ж використовуються по-різному. Таким чином, на прикладі україно-грецьких

угод ми можемо зазначити, що термін «Угода» переважно був перекладений як «Συμφωνία».

Найефективніший спосіб уникнути помилки при перекладі назви звернутися до вже існуючих перекладів:

- *Угода про вихід із ЄС - Η Συμφωνία αποχώρησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση;*
- *договір про внесення змін і доповнень – η Τροποποιητική συμφωνία;*
- *договір застави – η Σύμβαση ενεχύρου;*
- *Мирна угода – η Συνθήκη ειρήνης;*
- *договір купівлі-продажу – η Συμφωνία πώλησης;*
- *міжнародна угода – η Διεθνής Συμφωνία / Συνθήκη;*
- *угода – Συνθήκη;*
- *Угода про співпрацю – η Συμφωνία συνεργασίας;*
- *трудовий договір – η Σύμβαση εργασίας;*
- *договір на надання послуг – η Σύμβαση παροχής υπηρεσιών*
- *Міжнародна конвенція про права дитини - η Διεθνής σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.*

Перераховані вище приклади доводять, що переклад назви договору / угоди багато в чому залежить від контексту відтінків значення слів та традиції, що склалася стосовно назв угод. Також, необхідно звертати увагу на переваги замовника.

- Термінологія.

Одне і те ж слово повинно перекладатися однаково протягом усього документу. Небажано використання перекладачем синонімів, які можуть спотворити зміст повідомлення. Наприклад, якщо термін «*Контракт*» був перекладений як «*Σύμβαση*» на початку угоди, він повинен перекладатися таким же чином й надалі. Не дивлячись на те, що терміни «*Σύμβαση*» і «*Συνθήκη*» є синонімами, для перекладача важливо зберігати одноманітність. До того ж, важливо звертати увагу на контекст та сувору стилістику

міждержавних угод. Так, наприклад, в «Угоді Між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грецької Республіки про взаємну охорону секретної інформації у сфері оборони» термін «витрати» був перекладений як «δαπάνες», у той час, коли термін «έξοδα» хоч і має схоже значення, але позначає реальні витрати, а «δαπάνες» - ціну.

Термінологічна основа – це суттєвий елемент усякого вузьконаправленого тексту, без знання якого неможливо досягти точного та адекватного перекладу. О. А. Лисенко підкреслює, що юридичний термін це «слово або словосполучення, що позначає спеціальне поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (законодавчі акти, словники, наукові праці)» [25, с.164].

Крім того, в залежності від сфери застосування та контексту, термін може втрачати свої особливі властивості.

Різні дослідники по-різному підходять до питання еквівалентності. Так на думку В.Н. Комісарова досягнення еквівалентності – це пошук інваріанта (тобто незмінного елемента, що існує у всіх варіантах) у тексті оригіналу та його збереження у тексті перекладу. Тобто переклад є еквівалентним за умови, що переклад виконує ту ж саму функцію або описує ту ж ситуацію [19, с. 74].

Щодо поняття «терміносистема», то на думку О.О. Реформатського, однією з основних характеристик терміна є системність, адже термін входить до системи понять відповідної галузі знання. Ця система — термінологія, поза нею слово втрачає свою характеристику терміна. «Якщо звичайні слова мови є все-таки системними, — пише учений, — то це не означає, що їхня системна характеристика математично ідеальна. І при словотворенні, й при зміні слова ми постійно натрапляємо на порушення парадигм» [31, с. 54].

До того ж, О.О. Реформатський підкреслює, що це не відповідає сутності терміна, який має бути повністю систематичним з точки зору лексики та морфології, здатним утворювати похідні слова та мати якомога більшу парадигму. У кожній термінології термін співвідноситься з тими чи іншим

поняттями і в кожного терміна є своє поле термінології. Поле терміна — це заданий термін, за межами якого він втрачає термінологічні характеристики [31, с. 51].

У словнику-довіднику лінгвістичних термінів під авторством Д.Е. Розенталя та М.О. Теленкової ми знаходимо таке визначення терміну: «Термін – (лат. *terminus* - межа, границя, прикордонний знак). Слово або словосполучення, точно позначає будь-яке поняття, що застосовується в науці, техніці, мистецтві. На відміну від слів загальноновживаних, які часто бувають багатозначними, терміни, як правило, однозначні, їм не властива також експресія» [32, с. 486].

На думку А.І. Глазиріна, «... поширеною є точка зору на термінологію як на чітко окреслену підсистему всередині лексичної системи мови. Залежно від фактора частотності термінологічну лексику можна розділити на дві групи: вузькоспеціальні терміни і загальноновживана лексика. Термінологічна лексика, в свою чергу, функціонально піддається диференціації на загальнонаукову і власне терміни (терміни суміжних наук і галузеві терміни). Класифікації термінів відрізняється різноманітністю: предметні терміни (термін спостереження) і власне-терміни (терміни теорії); внутрішньогалузеві терміни; терміни науки, терміни техніки і виробництва, терміни управління, терміни культури і спорту» [10, с. 79-80].

Т.Ф. Долгая визначає поняття термінів як слова або словосполучення за якими закріплено спеціальне, визначене поняття у той чи іншій сфері використання. Тобто на її думку «вони точно висловлюють поняття, процеси і назви речей, властиві будь-якої галузі виробництва.» [13, с. 52].

Таким чином термін є особливою одиницею мови та представляє великий інтерес у справі перекладу.

Системність термінології визнається всіма лінгвістами, але разом з тим до сих пір немає єдиної думки, на чому вона ґрунтується. Одні дослідники слідом за Д.С. Лотте вважають, що системність термінології обумовлюється

насамперед екстралінгвістичними факторами, оскільки термінологія має на меті виражати поняття певної науки [24, с. 87].

Ряд дослідників пояснює її системність тільки мовними причинами, що, на думку, наприклад, Г.О. Вінокура, виявляється в регулярності моделей термінотворення [7].

Екстралінгвістичний фактор обумовлений залежністю термінології від розвитку самої науки, лінгвістичний ж специфікою певної термінологічної системи, виявляти за умови вивчення її як елемента більш широкої системи, як різновиду загальнонародного літературної мови. Внутрішня системність виражається і в особливостях словотворчих моделей і в різному ставленні до семантичних процесів, а зовнішня (яка встановлюється на рівні об'єктивної дійсності) в тому, що одна термінологія відрізняється від іншої змістом понять, які висловлюються ними.

Система загальноновживаної лексики і система спеціальної лексики не відокремлені один від одного непрохідною межею. Між ними відбувається постійний обмін словниковими одиницями. Так, слова загального фонду можуть переходити в термінологію, що виражається в термінологізації загальноновживаних слів.

У свою чергу, термінологічні одиниці можуть детермінологізуватися і перейти в розряд загальноновживаних слів. Взаємопереходи нерідко супроводжуються різними семантичними процесами, що відбуваються в лексичних значеннях загальноновживаних слів і термінів.

Факт існування лексичних значень у термінів, як відомо, визнається не всіма лінгвістами. Це пояснюється, в першу чергу, тим, що дослідники термінологічних систем не змогли поки дати досить чітке визначення терміну. Характеристики ж, які приписуються термінам (точність значення, однозначність, суворість системності, відсутність синонімів), на ділі виявляються лише «тенденцією і бажаними якостями», за справедливим зауваженням.

Як вже було відзначено, переклад спеціалізованих текстів є не просто перенесення значення слів, тому потребується й знання термінології, як МО, так і МП.

Термін не потребує контексту, як звичайне слово, так як він:

- член певної термінології, яка і виступає замість контексту;
- може вживатися ізольовано.

Однак треба зазначити, що для цього він повинен бути однозначним не взагалі в мові, а в межах даної термінології [24, с.87-90].

Так, А.Я. Коваленко розрізняє два етапи в процесі перекладу простих термінів: перше - це визначення терміну, його значення в контексті; друге – його переклад на рідну мову [17, с. 257]. Таким чином, перед перекладом цей термін слід визнати в тексті і відокремити від елементів загальної лексики.

А. Суперанська та Н. Подільська вважають, що термін точний, термін не має конотативного значення, не має синонімів, незалежно від того, який текст, термін буде перекладений терміном – повністю чи абсолютно рівнозначним, тому згідно з консенсусом багатьох експертів, відноситься до числа одиниць, які не ускладнюють роботу перекладача [14, с. 315].

По-перше, щоб правильно визначити виражені терміном поняття, потрібно знати ту область науки і техніки, до якої відноситься дана термінологія.

По-друге, незважаючи на те, що для терміну характерна співвіднесеність з точно визначеним поняттям, не можна його розглядати як відокремлену смислову одиницю, оскільки «цілий ряд термінів, за якими закріплено певне технічне значення, можуть змінювати своє значення в залежності від тієї галузі, в якій воно вжито в даному контексті» [14, с. 315].

Складний характер запозичення юридичних термінів і їх велика багатозначність змушують перекладача використовувати інші джерела документації, вивчати терміни за допомогою їх оригінального використання, головним чином в юридичних текстах вихідного мови. Ці джерела включають в себе в першу чергу національне законодавство і судову

практику, але також і інші юридичні тексти (приватні правові акти, теорія і т.д.) [49, с. 49].

З іншого боку, Р.Ф. Проніна зазначає, що «будь-який термін слід розглядати не як відокремлену смислову одиницю поза всяким зв'язком з оточуючими його словами і контекстом в цілому, а як слово, за яким закріплено певне технічне значення, але яке може змінити своє значення в залежності від тієї галузі, в якій воно вжито в даному конкретному випадку» [27, с. 8-9]:

- *Матеріал - Υλικό*

Даний термін зустрічається в Угоді Між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грецької Республіки про взаємну охорону секретної інформації у сфері оборони. Угодою за цим терміном закріплено наступне визначення: «означає будь-яку одиницю механізму або обладнання, або озброєння, виготовлену чи таку, що знаходиться в процесі виготовлення, або документ.». У Словнику Тріандафілідіса термін «υλικό» має такі значення: 1) матеріал, з якого щось зроблено (оброблений або необроблений); 2) галузь інженерії, що займається опіром матеріалів, використовуваних в будівництві; 3) матеріальні засоби (інструменти, верстати і т.д.), які використовуються в певній роботі, діяльності і т.д. 4) сукупність тих елементів, які складають основу дослідження і т.д. [64].

Треба також зазначити, деякі що терміни, використані в текстах україно-грецьких угод, мають іншомовне походження. Так за словником Тріандафілідіса грецький термін «*Σύνταγμα*» - «*Конституція*» є семантичним запозиченням з французької мови – «*constitution*». У свою чергу французький термін «*constitution*» походить з латинського слова «*constitution*», яке використовували для позначення приписів і розпоряджень, таких як імперські укази [54, с. 251].

Важливо зазначити те, що для того, щоб правильно зрозуміти та перекласти той чи інший термін, необхідно звертати увагу на його морфологічну будову [13].

Так, за класифікацією, запропонованою Т.Ф. Долгою, ми виділяємо такі типи термінів з боку їх морфологічної будови [13, с. 50-53]:

а) прості (однокомпонентні):

- *організація – ο οργανισμός;*
- *ємність – η χωρητικότητα;*
- *капітал – το κεφαλαίο;*
- *клопотання – η αίτηση;*
- *стандарт – το πρότυπο.*

Однокомпонентні терміни в україномовних текстах угод складають – 20%, у грекомовних – 14%.

б) складні:

- *співробітництво – η συνεργασία;*
- *надання дозволів – οι εξουσιοδοτήσεις;*
- *суднобудування – η ναυπηγική;*
- *аеронавігація – η αεροναυτιλία;*

Складні терміни в україномовних текстах угод складають – 7%, у грекомовних – 13%.

в) терміни-словосполучення (багатокомпонентні):

- *Сторона-джерело – το Αποστέλλον Μέρος;*
- *Сторона-одержувач – το Παραλαμβάνον Μέρος;*
- *Держава-член – το Κράτος-Μέλος*
- *Секретний контракт – η Διαβαθμισμένη σύμβαση;*
- *Державний орган – η Κρατική αρχή;*
- *Міжнародне право – το Διεθνές δίκαιο;*
- *Фізична особа – το Φυσικό πρόσωπο;*
- *Юридична особа – το Νομικό πρόσωπο.*

Терміни-словосполучення (багатокомпонентні) складають – 73% та 73% відповідно.

Таке співвідношення вказує на частотність та спільні риси у використанні багатокомпонентних термінів в обох мовах.

Багатокомпонентні терміни діляться на три типи:

1. терміни - словосполучення, обидва компоненти яких є словами спеціального словника. Вони самостійні і можуть вживатися поза даного поєднання, зберігаючи характерні для кожного з них в окреме значення:

- *національне законодавство - η εθνική νομοθεσία;*
- *дипломатичне представництво - η διπλωματική αντιπροσωπεία;*
- *юридична особа - το νομικό πρόσωπο.*

Термін - словосполучення, що складається з цих компонентів, набуває нового значення, яке володіє смисловою самостійністю.

У даному випадку кожен елемент словосполучення може бути використаний у діловій мові, а саме у сфері міжнародних угод, тобто кожне слово є окремим терміном:

- *національні інтереси - τα εθνικά συμφέροντα;*
- *зацікавлена особа – το ενδιαφερόμενο πρόσωπο.*

2. термін - словосполучення, в якому тільки один з компонентів є технічним терміном, а другий відноситься до слів загальноповживаної лексики.

- *цілком таємно – ακρώς απόρρητο;*
- *залучені організації - οι εμπλεκόμενοι οργανισμοί.*

Характерною властивістю термінів-словосполучень цього типу є те, що їх другий компонент, тобто іменник, може приймати на себе значення всього поєднання і виступати в даному контексті як самостійний термін:

- *третья сторона - τρίτος замість τρίτο μέρος (тріτη πλευρά);*
- *цілком таємно - απόρρητο замість – ακρώς απόρρητο.*

Не слід забувати про те, що переклад термінів-словосполучень починають з перекладу іменника, який є основним компонентом, і тому послідовно перекладається кожна смислова група.

3. слова - терміни, усі компоненти яких є слова загальноживаної лексики, і тільки їх поєднання є терміном [13, с. 50-51]:

- *припинення дії - η καταγγελία;*
- *мета візиту - ο σκοπός της επίσκεψης;*
- *невизначений період часу - το αόριστο χρονικό διάστημα.*

Таким чином ми бачимо, що термін може мати будь-яку структуру, що безумовно впливає на якість перекладу.

Якщо розглядати переклад термінів на теоретичній основі, можна зазначити те, що термін:

- однозначний;
- не має конотативних значень;
- позбавлений синонімів;
- незалежно від тексту термін перекладається терміном – повним та абсолютним еквівалентом. Переклад терміну не передбачає просту заміну слова мови оригіналу словом в мові перекладу [39, с. 36].

Варто зауважити, що терміни, що зустрічаються в україно-грецьких двосторонніх угодах відносяться до різних сфер: економічна сфера (*іпотека - υποθήκη, капітал - κεφαλαίο*), науково-технічна (*газова свердловина - πηγή αερίου*), військова сфера (*вогнепальна зброя – όπλα*), адміністративно-законодавча (*компетентний орган безпеки - αρμόδια Αρχή Ασφάλειας, процесуальні дії - δικονομική ενέργεια*), сфера міжнародної діяльності (*міжнародне перевезення - διεθνείς μεταφορές, міжнародне право - διεθνές δίκαιο*).

Спираючись на думку дослідника Я.І. Рецкера про рівні стосовно «одиниць перекладу», ми проаналізували вже сформовані відповідники в силу існуючої традиції, нами було проведено порівняльний аналіз текстів угод, їх мовних особливостей та виявлені тенденції відтворення цих особливостей в українській та новогрецькій мові.

Ми проаналізували термінологічні відповідники у текстах угод і звернули увагу на ті випадки, коли між одиницями тексту існують розбіжності:

- *International Civil Aviation Organization (ICAO) - ІКАО (Міжнародна організація цивільної авіації) – ICAO (ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας).*

В українській мові використана транскрибована адаптована англійська аббревіатура, що пояснюється закріпленням терміном у юриспруденції та у відповідних словниках [9, с. 420, 486].

У грекомовному документі зберігається інтернаціональний варіант аббревіатури англійською мовою.

Транскрибування – це письмове відтворення слів з урахуванням їх вимови засобами певної графічної системи, тобто передача фонетичного вигляду терміну. Даний спосіб також використовується як основний прийом перекладу власних імен і назв (імен та прізвищ представників кожної сторони):

- *Κοσταντίν ΓΡΙΤΣΕΝΚΟ – Костянтин ГРИЩЕНКО (Міністр закордонних справ України);*
- *Σταύρος Λαμπρινίδης - Ставрос ЛАМБРИНІДІС (Міністр закордонних справ Грецької Республіки).*

В якості прикладу ми можемо навести вищевказану аббревіатуру, яка зустрічається в «Угоді між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грецької Республіки про повітряне сполучення» («Η Συμφωνία Αεροπορικών Μεταφορών μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας»).

- *для службового користування - περιορισμένης χρήσης;*
- *повідомлення про припинення дії - η κοινοποίηση της καταγγελίας;*
- *відмова в наданні правової допомоги - άρνηση παροχής Δικαστικής Συνδρομής;*

- *Довідка, яка засвідчує - το πιστοποιητικό απόδειξης;*
- *має право на відшкодування - δικαιούται αποζημίωσης;*
- *Боротьба з організованою злочинністю – Καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.*

Ми можемо звернути увагу, що в усіх прикладах в українському варіанті термін – це прийменниковий зворот, а у новогрецькій мові вони були трансформовані в іменникові словосполучення (з залежним словом у родовому відмінку).

Характерною рисою грецького прикладу є родовий відмінок, який вказує на високий стиль та офіційність тексту. З іншого боку, в українській мові ці словосполучення часто виражені прийменниковими зворотами з прийменниками – «для», «про», «до», «на»:

- *«[...]надають можливість значною мірою впливати на авіанідприємство«[...]» - «[...]παρέχει τη δυνατότητα άσκησης αποφασιστικής ρυθμιστικής επιρροής σε μια αεροπορική εταιρεία[...]» [73; 78];*
- *пріоритетні галузі - τομείς προτεραιότητας;*
- *«[...]про боротьбу з тероризмом, незаконним обігом наркотиків, організованою та іншими формами злочинності.» - «[...]καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, του οργανωμένου εγκλήματος και άλλων μορφών εγκληματικότητας [75, 81].*
- Розходження в обсязі лексичних одиниць:
 - *Секретна інформація у сфері оборони - οι Διαβαθμισμένες πληροφορίες περί άμυνας [59; 64];*
 - *контроль на авіаційну безпеку - αεροπορικό έλεγχο ασφαλείας [73; 78];*
 - *у випадку виникнення сумнівів - σε περίπτωση αμφισβήτησης;*
 - *в установленому порядку - σύμφωνα με την συνήθη διαδικασία;*
 - *повідомлення про призначення в письмовій формі надсилається[...] - οι εν λόγω διορισμοί πρέπει να γίνονται γραπτώς και να διαβιβάζονται[...];*
 - *залишає за собою право - διατηρεί το δικαίωμα;*

- *Порушення правил безпеки - οι Παραβιάσεις ασφαλείας [73; 78];*
- *за запитом - κατόπιν υποβολής αιτήματος.*

У вищевказаних прикладах ми спостерігаємо розходження в обсязі лексичних одиниць (конкретизація/генералізація).

Конкретизація – це заміна слова або словосполучення МО з більш широким значенням словом або словосполученням МП з більш вузьким значенням [2, с. 101].

Генералізація - заміна одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням [18, с. 407].

Важливо також зазначити, що впродовж дослідження особливостей перекладу двосторонніх угод була помічена тенденція використання лексичних та морфологічних елементів кафаревуси – архаїзованого різновиду грецької мови, що використовувався як офіційна мова Греції до 1976 року й наклав значний відбиток на сучасну новогрецьку мову, особливо на мовну специфіку текстів офіційно-ділового стилю:

- *у двох примірниках - εις διπλούν (σε δύο αντίγραφα або σε δύο αντίτυπα);*
- *тексти є автентичними - τα κείμενα είναι εξ ίσου πρωτότυπα (τα κείμενα είναι ίσα (όμοια));*
- *діючий, дійсний - εν ισχύ (λειτουργικός);*
- *беручи до уваги - λαμβάνοντας υπ` όψιν (λάβοντας υπόψη);*
- *вищевказаний(зазначений)- εν λόγω;*
- *наведені нижче - περιορίζονται στα κάτωθι (ακόλουθα);*
- *будь-яку дальшу зміну грифа секретності - για τυχόν μεταγενέστερη αλλαγή (οποιαδήποτε);*
- *однак - εν τούτοις (ωστόσο);*
- *почергово - εκ περιτροπής (μια ο ένας).*

Використання таких компонентів (архаїчних прислівників, сталих зворотів) вказує на високий стиль тексту та є характерним для юридичних

текстів, угод та інших офіційних документів. Загалом вони є важливими складовими офіційно-ділового стилю.

- *Η κανονική πορεία θα είναι δια της επίσημης οδού «Κυβέρνηση προς Κυβέρνηση».* – Звичайним маршрутом є офіційні міжурядові канали.

У даному прикладі україномовний термін «міжурядові канали» у грецькому варіанті відображений словосполученням «**οδός «Κυβέρνηση προς Κυβέρνηση»**». Ми не знайшли прикладів цього словосполучення в інших юридичних грекомовних текстах. Таким чином, ми можемо казати про адаптацію терміну, який не притаманний грекомовним документам.

Двостороннім угодам, як і будь-яким юридичним текстам, притаманні:

- Складні синтаксичні конструкції:
- *«При наданні правової допомоги суди Договірних Сторін та інші установи, які є компетентними у цивільних справах, зносяться одна з одною через Міністерство юстиції України і Міністерство юстиції Грецької Республіки, якщо даною Угодою не передбачено інше[...] - Με σκοπό την παροχή δικαστικής συνδρομής, τα δικαστήρια των Συμβαλλομένων Μερών καθώς και οι λοιπές αρχές με αρμοδιότητα σε αστικές υποθέσεις, επικοινωνούν μέσω του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ουκρανίας, εκτός εάν άλλως προβλέπεται από την παρούσα Συμφωνία[...]» [72; 77].*

Як було зазначено вище, французька мова та латина стали основою для синтаксичних особливостей текстів офіційно-ділового стилю. Таким чином, це пояснює подібність синтаксису міжнародних угод українською та новогрецькою мовами.

- Використання дійсного способу теперішнього часу, модальних дієслів (повинності):
- *«У запиті про вручення повинні бути вказані повне (точне) ім'я та точна адреса особи, якій необхідно вручити документи.» - «Το ακριβές ονοματεπώνυμο και διεύθυνση του προσώπου προς το οποίο πρόκειται να*

επιδοθεί ένα έγγραφο, **πρέπει** να αναφέρονται στο αίτημα επίδοσης.» [72; 77].

- «[...]обраний спосіб розподілу, однак, **повинен** бути таким[...]» - «[...]η χρησιμοποιούμενη μέθοδος καταμερισμού **πρέπει** να είναι τέτοια[...]»;
 - «[...]податок, що стягується таким чином, **не повинен перевищувати** [...]» - «[...]έτσι επιβαλλόμενος φόρος **δεν υπερβαίνει** [...]»;
 - «Згаданий документ **повинен** точно вказувати[...]» - «Στον τίτλο **θα προσδιορίζεται** επακριβώς[...]»;
 - «Суми, що підлягають сплаті, **повинні** бути вказані[...]» - «Τα οφειλόμενα ποσά **αναγράφονται** στην αίτηση[...]»;
 - «Запитувана установа **здійснює** вручення документів відповідно до законодавства[...]» - «Н αρχή προς την οποία απευθύνεται η αίτηση **πραγματοποιεί** την επίδοση εγγράφων[...]» [72; 77]. (дійсний спосіб)
 - «[...]η αρχή προς την οποία απευθύνεται η αίτηση **προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες** [...]» - «[...]запитувана установа **вживає заходів** [...]» [72; 77].
- Розбіжності у використанні дійсного способу та модальних дієслів (повинності):
- «Виклик **не може** містити санкції на випадок неявки особи, що викликається[...]» - «Στην κλήση **δεν πρέπει** να περιλαμβάνονται κυρώσεις σε περίπτωση μη εμφάνισης του εν λόγω προσώπου[...]» [72; 77];
 - «У запиті про надання правової допомоги **повинно міститися** [...]» - «Н αίτηση **περιλαμβάνει** τα ακόλουθα[...]» [72; 77];
 - «Доступ до секретної інформації обмежується тими особами, які **потребують** його за умовами своєї службової діяльності[...]» - «Н πρόσβαση στις διαβαθμισμένες πληροφορίες θα περιορίζεται στα άτομα που **πρέπει να γνωρίζουν** [...]» [71; 76];

- «Сторона-джерело забезпечує інформування Сторони-одержувача про[...]» - Το Αποστέλλον Μέρος **θα βεβαιωθεί** ότι το Παραλαμβάνον Μέρος είναι ενήμερο[...]» [71; 76];
- «[...]**забезпечити** такий самий рівень охорони секретної інформації[...]» - «[...]**θα παρέχει** το ίδιο επίπεδο προστασίας ασφάλειας σε διαβαθμισμένες πληροφορίες[...]» [71; 76].
- «Усі відвідувачі **повинні** дотримуватись вимог правил безпеки держави, що приймає.» - «Ολοι οι επισκέπτες **θα τηρούν** τους κανονισμούς ασφάλειας του Κράτους υποδοχής.» [73; 78];
- «[...]права, **передбачені** цією статтею, **використовуються** тільки після консультації з іншою Договірною Стороною[...]» - «[...]τα δικαιώματα που **θεσπίζονται** από το παρόν Άρθρο **θα ασκούνται** μόνο μετά από διαβούλευση με το άλλο Συμβαλλόμενο Μέρος[...]» [73; 78];
- «Запити на візит **подаються** Стороні, що приймає, в установленому нею порядку.» - «Οι αιτήσεις για επίσκεψη **πρέπει να υποβάλλονται** στο υποδεχόμενο Μέρος σύμφωνα με τις συνήθειες διαδικασίες του.» [71; 76];
- «Документи[...]**повинні** бути засвідчені підписом компетентної особи та скріплені гербовою печаткою запитуючої установи. «Та έγγραφα[...]**φέρουν την υπογραφή** του αρμοδίου προσώπου και την επίσημη σφραγίδα της αιτούσας αρχής.» [72; 77];
- «Співробітництво між Договірними Сторонами **здійснюватиметься** шляхом[...]» - «Η συνεργασία μεταξύ των δύο Μερών **θα πρέπει να επιτυγχάνεται** μέσω[...]» [75; 81];
- «Ця Угода **набирає чинності** з дати останнього письмового повідомлення[...]» - «Η παρούσα Συμφωνία **θα τεθεί σε ισχύ** κατά την ημερομηνία της τελευταίας γνωστοποίησης[...]» [72; 77].

У результаті аналізу та порівняння двосторонніх україно-грецьких угод було виявлено, що у грекомовних текстах, у більшості випадків, спостерігається опущення модального дієслова «**πρέπει**», замість цього

використовується смислове дієслово теперешнього або майбутнього часу. Таким чином, тенденція використання модального дієслова в україномовних документах та дієслова теперешнього або майбутнього часу у відповідному грекомовному варіанті складає 65%, інші 35% складають використання модального дієслова в обох мовах.

У вищенаведених прикладах спостерігається тенденція використання майбутнього часу (доконаного та недоконаного виду) у грекомовних фрагментах та теперешнього часу в українському тексті. Ці фрагменти зазвичай зустрічаються в основній частині (у статтях та пунктах) та у заключних положеннях текстів угод, несуть у собі значення повинності, умови та обов'язку.

Використання майбутнього часу у міжнародних законодавчих текстах пояснюється семантикою та прагматикою міжнародних документів, тобто на законодавчому рівні вони закріплюються добровільно, прийняті сторонами зобов'язання, які повинні бути виконані в майбутньому, у свою чергу законодавець впевнений у виконанні вже в момент здійснення акту [50, с. 12].

Разом з цим, було помічено, що дієслова теперішнього часу частіше зустрічаються в умовних реченнях (Υποθετικές προτάσεις) у текстах, укладених українською та новогрецькою мовами:

- «[...]якщо з контексту не **впливає** інше[...]» - «[...]εκτός αν η έννοια του κεμένου **ορίζει** διαφορετικά[...];»
- «[...]за винятком тих випадків, **коли** морське або повітряне судно **експлуатується** виключно між пунктами в Договірній Державі.» - «[...]εκτός αν το πλοίο ή το αεροσκάφος **εκτελεί** μεταφορά αποκλειστικά μεταξύ σημείων μέσα σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος.»;
- «[...]будь-який термін, **не визначений** у ній, буде мати те значення, яке він має за законодавством цієї Держави стосовно податків[...]» - «[...]οποιοσδήποτε όρος που δεν καθορίζεται σε αυτήν θα έχει εκτός αν η

έννοια του κειμένου **απαιτεί διαφορετικά**, την έννοια που έχει σύμφωνα με τους νόμους του Κράτους αυτού τους σχετικούς με τους φόρους [...];

- «[...]якщо вона має у своєму розпорядженні постійне житло в обох Договірних Державах[...]» - «[...]εάν διαθέτει μόνιμη οικογενειακή εστία και στα δύο Συμβαλλόμενα Κράτη[...]»;
- «[...]якщо вона звичайно проживає в обох Договірних Державах[...]» - **Αν έχει συνήθη διαμονή και στα δύο Συμβαλλόμενα Κράτη[...]».**
- Використання пасивної конструкції:
 - «[...]в межах якої можуть здійснюватись права України стосовно морського дна і надр та їх природних ресурсів» - «[...]τα δικαιώματα της Ουκρανίας αναφορικά με το θαλάσσιο βυθό, το υπέδαφος και τους φυσικούς πόρους τους μπορούν να **ασκούνται**» [69; 79];
 - «Ця Конвенція поширюється на податки на доходи і на майно,що стягуються від імені Договірної Держави або її політико-адміністративних підрозділів чи місцевих органів влади,незалежно від способу їх стягнення. - Η παρούσα Σύμβαση εφαρμόζεται στους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου, που **επιβάλλονται** για λογαριασμό ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή των πολιτών του υποδιαίρέσεων ή των τοπικών αρχών, ανεξάρτητα από τον τρόπο που επιβάλλονται» [69; 79];
 - «[...]вручення та пересилання документів, та інші дії, які передбачені законодавством Договірних Сторін[...]» - «[...]την επίδοση και διαβίβαση εγγράφων και άλλες ενέργειες που **προβλέπονται** από τη νομοθεσία των Συμβαλλομένων Μερών[...]»; про боротьбу з тероризмом
 - «Ця Угода укладається на невизначений строк[...]» - «Η παρούσα Συμφωνία **συντάσσεται** για απεριόριστη χρονική περίοδο[...]»[71; 76];
 - «Існуючими податками, на які поширюється Конвенція, зокрема, є[...]» – «Οι υφιστάμενοι φόροι στους οποίους **εφαρμόζεται** η παρούσα Σύμβαση ειδικότερα είναι[...]» [69; 79];

- «Реалізація цієї Угоди здійснюється відповідно до національного законодавства[...]». - «Η εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας **υπόκειται** στην εθνική νομοθεσία[...]» [75; 81]; про боротьбу з тероризмом
- «[...]фактичний нормативний контроль над авіаприємством здійснюється та підтримується[...]» - «[...]**ασκείται και διατηρείται** ουσιαστικός ρυθμιστικός έλεγχος της αεροπορικής εταιρείας[...]» [73; 78].

У прикладі «**які передбачені - που προβλέπονται**» в українському тексті був використаний дієприкметник у пасивному стані, а в грецькому – пасивна конструкція з використанням дієслова.

При перекладі була використана транспозиція – «перехід однієї частини мови в іншу або її вживання у функції іншої частини» [8, с. 15].

У фрагменті «**від способу їх стягнення**» - **από τον τρόπο που επιβάλλονται**» ми спостерігаємо розбіжність. В україномовному прикладі використана іменникова конструкція, у той час у грекомовному тексті – дієслівна пасивного стану.

Розбіжності у перекладі пасивних конструкцій:

- «[...]будь-який вид активів, **інвестованих** інвестором однієї Договірної Сторони. - [...]κάθε είδους περιουσιακό στοιχείο, **το οποίο επενδύεται** από επενδυτή του ενός Συμβαλλομένου Μέρους» [74; 80];
- «[...]до відповідного грифа секретності інформації, до якої **надається доступ** - «[...]ως προς το κατάλληλο επίπεδο διαβάθμισης των πληροφοριών στις οποίες **ζητούν να έχουν πρόσβαση**» [73; 78];
- «обмін інформацією про безвісно відсутніх, а також **осіб, які знаходяться в розшуку** [...] - ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με **αγνοούμενα και αναζητούμενα άτομα** [...]» [75; 81];
- «Переклад **засвідчується** [...]» - «Η μετάφραση **φέρει επικύρωση** [...]» [73; 78].

Використання пасивних дієслів в обох мовах складає 80%, 20% складає використання в україномовному тексті угоди пасивних дієслів, а у

відповідних грецьких текстах використання іменникових сполучень, означальних речень та дієприкметника.

- Використання дієприкметників теперішнього часу

- «[...]**уповноважений** орган безпеки[...]» - «[...]**Εντεταλμένη Αρχή Ασφάλειας**»[...]» [72; 77];
- «[...]або іншу форму **записаної** інформації[...]» - «[...]ή άλλη μορφή **καταγεγραμμένης** πληροφορίας[...]»[71; 76];
- «найменування **запитуючої** установи;» - «το όνομα της **αιτούσας αρχής**» [74; 80].

Розбіжності у перекладі дієприкметників теперішнього часу:

- «[...]у разі **необхідності за допомогою** Сторони-джерела[...]» - «[...]**επικοινωνούμενο** από το Αποστέλλον Μέρος, εφόσον χρειάζεται[...]»;
- «Угода[...]про взаємну охорону **секретної** інформації у сфері оборони.» - *Κύρωση της Συμφωνίας[...]για την Αμοιβαία Προστασία Διαβαθμισμένων Πληροφοριών περί Αμυνας.*» [71; 76];
- «далі - **Договірні** Сторони - [...] εφεξής **αναφερόμενα** ως τα **«Συμβαλλόμενα** Μέρη» [...]»;
- «Сторона, що **приймає**» - «**υποδεχόμενο** Μέρος»;
- «[...]термін «Україна» **при використанні** в географічному значенні[...]» - «[...]ο όρος «Ουκρανία» **χρησιμοποιούμενος** με τη γεωγραφική του έννοια[...]» [69; 79];
- «найменування **запитуваної** установи;» - «το όνομα της **αρχής προς την οποία απευθύνεται η αίτηση**» [73; 78].

- Використання дієприслівників (μετοχή ενεργητικού ενεστώτα):

- «Уряд України та Уряд Грецької Республіки, які надалі іменуються "Договірні Сторони", **бажаючи** посилити економічне співробітництво для взаємної вигоди обох Держав, **маючи** намір створити і підтримувати сприятливі умови для інвестицій інвесторів однієї Держави на території іншої Держави, та **визнаючи**, що сприяння та

взаємний захист інвестицій, згідно з цією Угодою, стимулюватиме ділову ініціативу у цій сфері[...]» -

*«Η Κυβέρνηση της Ουκρανίας και η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, αποκαλούμενες εφ' εξής τα "Συμβαλλόμενα Μέρη", **ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ** να ενισχύσουν την οικονομική τους συνεργασία, προς το αμοιβαίο όφελος των δύο κρατών, **ΕΧΟΝΤΑΣ** ως στόχο τη δημιουργία και διατήρηση ευνοϊκών συνθηκών για τις επενδύσεις επενδυτών του ενός Συμβαλλομένου μέρους στο έδαφος του άλλου Συμβαλλομένου μέρους, και **ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ** ότι η προώθηση και αμοιβαία προστασία των επενδύσεων, σύμφωνα με την παρούσα Συμφωνία, θα τονώσει την επιχειρηματική πρωτοβουλία στον τομέα αυτό[...]*» [74; 80].

Це приклад преамбули Угоди між Урядом України та Урядом Грецької Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій, яка в одному реченні налічує три приклади дієприслівників: бажаючи («επιθυμώντας»), маючи («έχοντας»), визнаючи («αναγνωρίζοντας»). Як бачимо, тут ми маємо граматичну тотожність між двома мовами.

- *«Καбінет Міністрів України та Уряд Грецької Республіки (далі - Сторони), **маючи намір** забезпечити взаємну охорону всієї секретної інформації у сфері оборони, яку засекречено в державі однієї Сторони та передано до держави іншої Сторони, бажаючи встановити правила взаємної охорони секретної інформації у сфері оборони[...]*» - *«Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας (εφεξής «Τα Μέρη»), **αποσκοπώντας** στην διασφάλιση της από κοινού προστασίας διαβαθμισμένων πληροφοριών που αφορούν στην άμυνα, οι οποίες έχουν διαβαθμιστεί στο Κράτος του ενός Μέρους και έχουν μεταδοθεί στο Κράτος του άλλου Μέρους, **επιθυμώντας** να συστήσουν τους κανόνες για την από κοινού προστασία διαβαθμισμένων πληροφοριών περί άμυνας[...]*» [71; 76].
- *«[...]беручи до уваги близькі зв'язки між їхніми двома країнами та **бажаючи** зміцнити співробітництво у **встановленні** ефективної співпраці в галузі правових відносин, **надаючи** важливого значення*

розвитку співробітництва і правової допомоги у цивільних справах[...]. - «[...]Λαμβάνοντας υπ' όψιν τους στενούς δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ των δύο χωρών και επιθυμώντας να ενισχύσουν τη συνεργασία τους δημιουργώντας μία αποτελεσματική συνεργασία στον τομέα των δικαστικών σχέσεων, Προσδίδοντας μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη της συνεργασίας και δικαστικής συνδρομής σε αστικές υποθέσεις[...]

- Розбіжності у використанні дієприслівників:

- «[...]забезпечивши при цьому необхідний рівень безпечної експлуатації повітряних суден» - «[...]ώστε να διασφαλίζει την ασφαλή λειτουργία των αεροσκαφών» [73; 78].

У процесі дослідження було виявлено, що частотність дієприслівникових зворотів концентрується у вступній частині угоди – преамбулі.

У 90% випадках у текстах україно-грецьких угод дієприслівник використовується в обох мовах, 10% складають випадки, коли в українському тексті угоди використовується дієприслівник, а у грекомовному варіанті – конструкція із підрядного наслідкового речення, що позначає бажаний результат («для того, щоб...»).

Важливою особливістю ділових документів є часте вживання дієприкметників і дієприслівникових змін, що робить ділові документи лаконічними. Крім того, ділові листи — це переважно непрямі цитати, які безпосередньо використовуються лише тоді, коли певний законодавчий зміст необхідно передати дослівно. Стислість інформації визначає специфіку синтаксису [15, с. 243].

- Використання віддієслівних іменників:

- «Правова допомога охоплює **виконання** процесуальних дій, що передбачені законодавством запитуваної Договірної Сторони, зокрема, допит сторін, свідків, експертів, **проведення** експертиз, судового огляду, **визнання та виконання** судових рішень у цивільних справах, **вручення та пересилання** документів, та інші дії, які

передбачені законодавством Договірних Сторін.» - «Η Δικαστική Συνδρομή περιλαμβάνει τη διενέργεια νομικών διαδικασιών που προβλέπονται από τη Νομοθεσία του Συμβαλλόμενου Μέρους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, και συγκεκριμένα, την εξέταση διαδίκων, μαρτύρων και εμπειρογνομόνων, τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, ιατροδικαστικής έρευνας, αναγνώρισης και εφαρμογής δικαστικών αποφάσεων επί αστικών υποθέσεων, την επίδοση και διαβίβαση εγγράφων και άλλες ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία των Συμβαλλομένων Μερών.» [72; 77].

Типовою ознакою ділового стилю в українській мові є вживання віддієслівних іменників. Завдання віддієслівних іменників - створити загальну концепцію дії. Такі іменники відтворюють чіткий і загальний зміст і надають документу певної офіційності [15, с. 243-244].

У грекомовому прикладі спостерігається схожа ситуація: іменник «διενέργεια» походить від дієслова «διενεργώ», «εξέταση» – «εξετάζω», «αναγνώριση» – «αναγνωρίζω».

- Використання розщеплених присудків в україномовному тексті угоди:
 - «[...]здійснювати проліт її території без посадки[...]» - «[...]να υπερίπτανται σε όλη την επικράτειά του, χωρίς προσγείωση[...]»;
 - «здійснювати зупинки на її території з некомерційними цілями[...]» - «να σταθμεύουν στην επικράτειά του για μη εμπορικούς σκοπούς[...]».

Розщеплені присудки являють собою усталену форму присудка, яка використовується в діловій мові: замість однослівного присудка використовується двослівний. У прикладі замість дієслова «пролітати» був використаний розщеплений присудок «здійснювати проліт». У грецькому варіанті було використане книжне дієслово «υπερίπταμαι», яке походить з архаїчної форми грецької мови [15, с. 243-244].

Вищевказані приклади продемонстрували, що для досягнення еквівалентності при перекладі, необхідно звертатися до перекладацьких трансформацій та прийомів. Крім вже зазначених, ми можемо виділити наступні:

- Використання прийому смислового розвитку

При перекладі прийом смислового розвитку полягає у заміні словникової відповідності перекладної одиниці на лексичну пов'язану контекстуальну [28, с. 10]:

- *«Візиту здійснюється протягом 20 робочих днів після їхнього погодження.» - «Ο χρόνος που προηγείται της υλοποίησης των επισκέψεων είναι είκοσι (20) εργάσιμες ημέρες.».*

В українському варіанті предметом є слово «візити», воно ж виходить на перший план. У грекомовному прикладі контекстуально відтворено поняття терміну (час) та відтворено доданим словом «χρόνος», яке приймає на себе роль предмета з яким відбувається дія.

- Використання прийому перестановки

Прийом перестановки полягає у зміні розташування мовних одиниць у тексті перекладу. Елементи, які можуть зазнавати перестановки – це слова, словосполучення, частини складного речення, самостійні речення [с. 35]:

- *«За погодженням обох Сторін для випадків, пов'язаних з окремим проектом або конкретним контрактом, можуть складатися списки регулярних відвідувачів.» - «Σε περίπτωση ειδικού έργου ή σύμβασης, με την επιφύλαξη έγκρισης από αμφότερα τα Μέρη, υπάρχει η δυνατότητα κατάρτισης καταλόγων Επαναλαμβανόμενων Επισκέψεων.» [74; 80].*

У вищевказаному прикладі в українському варіанті словосполучення «За погодженням обох Сторін» стоїть на початку речення, водночас грецький текст починається зі словосполучення «Σε περίπτωση ειδικού έργου ή σύμβασης» - «[...]для випадків, пов'язаних з окремим проектом або конкретним контрактом[...];»;

- *«Цивільними справами в розумінні даної Угоди вважаються справи, що виникають з цивільних, сімейних та комерційних*

правовідносин.» - «Για τους σκοπούς της παρούσας Συμφωνίας, ως αστικές υποθέσεις θεωρούνται οι υποθέσεις αστικού, οικογενειακού και εμπορικού δικαίου.» [72; 77].

Також у процесі дослідження у текстах угод були виявлені спільні риси:

- *Прикінцеві положення - οι Τελικές Διατάξεις;*
- *Застосування чинного законодавства - Εφαρμογή της Ισχύουσας Νομοθεσίας;*
- *Процесуальна дія - η δικονομική ενέργεια.*

Вищевказані терміни були перекладені способом калькування.

Калькування – спосіб, що полягає в тому, що складові частини слова або словосполучення замінюються їх прямими відповідниками у мові перекладу. Існує словотвірна калька та семантична [28, с. 20].

Вищевказані приклади являють собою семантичні кальки. Як вже було зазначено, юридичні терміни та поняття існують вже дуже давно, більшість з них походять з латини. Таким чином, латина стала джерелом семантичної та синтаксичної кальки юридичних термінів. Так «процесуальна дія» є семантичною калькою латинського поняття «procedens».

Найчастіше застосовується при перекладі загальних термінів і назв організацій:

- *Дипломатична місія – η Διπλωματική Αποστολή;*
- *Дипломатичне представництво – η Διπλωματική αντιπροσωπεία;*
- *Держава-член - το Κράτος-Μέλος.*

При перекладі терміну був використаний спосіб калькування.

Окремої уваги потребує також переклад назв державних органів, структур та посад, які доволі часто використовуються у текстах міжнародних угод:

- *Компетентний орган безпеки - Αρμόδια Αρχή Ασφάλειας;*
- *Міністр закордонних справ України - Υπουργός Εξωτερικών της Ουκρανίας;*

- *Καβίνετ Μίνιστρів України - Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας;*
- *Γолова Державної авіаційної служби України - Επικεφαλής της Κρατικής Υπηρεσίας Αεροπορίας της Ουκρανίας;*
- *Υπουργός Εσωτερικών της Κυβέρνησης της Ουκρανίας;*
- *Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας - Президент Грецької Республіки*
- *Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας - Уряд Грецької Республіки;*
- *Ο Υπουργός οικονομίας και οικονομικών - Міністр економіки та фінансів закордонних справ;*
- *Ο Υπουργός Εξωτερικών – Міністр закордонних справ Греції;*
- *Ο Υπουργός Δικαιοσύνης - Міністр юстиції;*
- *Κερίвник грецької Цивільної авіаційної служби - Πρόεδρος του Συμβουλίου του ICAO - Γολοβα Ради ICAO;*
- *Εθνική Αρχή Ασφαλείας (εξουσιοδοτημένη αρχή ασφαλείας) - Національний орган безпеки (уповноважений орган безпеки);*
- *Υπουργός Δημόσιας Τάξης - Міністр громадського порядку Грецької Республіки.*

Складність перекладу таких назв полягає у тому, що такі державні органи не є ідентичними у кожній із країн. З цього походить те, що доцільно використовувати у процесі перекладу назв державних органів, структур та посад, прийом семантичного калькування, який може допомогти у досягненні міжкультурної комунікації [33, с. 119].

Переклад назв сторін / учасників угоди являє собою важливий аспект перекладу термінів. Отже, перекладач повинен звертати увагу на точність та відповідність (еквівалентність) перекладу цих назв.

Висновки до розділу 2

Практична частина дослідження стосується саме властивостей текстів, що належать до офіційно-ділового стилю у рамках досягнення еквівалентності цих текстів.

З метою досягнення еквівалентності, спеціаліст (перекладач) має знати та застосовувати особливі стилістичні маркери та стандарти, які характерні для певного стилю перекладу, враховуючи синтаксичні, граматичні, лексичні особливості тієї чи іншої мови. Головним для перекладача, також, є знання тієї сфери, в якій він займається перекладом, бо недостатньо точно перекласти значення кожного слова, спеціаліст повинен орієнтуватися в даній галузі.

У другому розділі були розглянуті особливості тексту офіційно-ділового стилю, серед яких можна виділити такі: стислість та сувору форму тексту, логічний виклад інформації, а також наявність спеціальної лексики (термінів). Саме тому дуже важливе значення має еквівалентність спеціальних термінів. Для здійснення еквівалентного перекладу будь-яких термінів перекладач має бути впевненим щодо точного значення терміну.

До того ж, були зазначені лексичні, морфологічні та синтаксичні особливості юридичних текстів (текстів угод) української та новогрецької мови та виявлено, що українномовним текстам притаманно використання інфінітивної форми дієслова, вживання дієприслівникових зворотів, віддієслівних іменників. У свою чергу, для текстів грекомовних угод характерне використання пасивних конструкцій, модальних форм дієслів та дієслів повинності, лексичних та морфологічних елементів кафаревуси – архаїзованого різновиду грецької мови.

Були систематизовані особливості текстів україно-грецьких угод: спільні та відмінні риси текстів на фонологічному, лексичному та синтаксичному рівні.

На морфологічному рівні були проаналізовані терміни, що складають основу будь-якого офіційного тексту. Однокомпонентні терміни у проаналізованих текстах українською мовою складають 20%, новогрецькою мовою – 14%, складні в україномовних текстах – 7%, в грекомовних – 13%, терміни-словосполучення (багатокомпонентні) – 73% та 73% відповідно. Таке співвідношення вказує на частотність та спільні риси у використанні багатокомпонентних термінів в обох мовах. У той самий час, спостерігається тенденція до аналітичного вираження термінів у новогрецькій мові.

Було виявлено, що у грекомовних текстах, у більшості випадків, спостерігається відсутність модального дієслова «πρέπει», замість цього використовується смислове дієслово теперешнього або майбутнього часу. Таким чином, в 65% випадків для конструкції з модальним дієсловом в україномовних документах еквівалентом є дієслово теперешнього або майбутнього часу у грекомовному варіанті тексту угоди; інші 35% - це використання еквівалентних конструкцій з модальним дієсловом в обох мовах. Еквівалентні конструкції з пасивними дієсловами в обох мовах складають 80%, в інших 20% випадків пасивним дієсловам в україномовному тексті угоди відповідають іменникові словосполучення, означальні речення та дієприкметники в грецькомовних текстах.

Було проаналізовано спільні риси у використанні дієприслівникових зворотів та віддієслівних іменників, що дорівнює 90% випадків.

ВИСНОВКИ

Переклад двосторонніх угод відіграє дуже важливу роль у сфері міжнародних відносин. Зокрема, переклад двосторонніх україно-грецьких угод є важливою єднальною основою відносин між двома державами. У дослідженні було розглянуто історію розвитку міжнародних відносин та поява перших угод (Стародавній Рим та Греція, угоди Київської Русі та Візантії).

У роботі простежено розвиток перекладознавчої думки щодо поняття «еквівалентність», а також існуючі засоби досягнення еквівалентності. За робоче прийнято визначення еквівалентності за В.Н. Комісаровим, – як виконання схожої функції або опису ситуації у перекладі. Довгий час поняття еквівалентності розглядали з боку повної тотожності тексту оригіналу та тексту перекладу. Згодом стало очевидно, що досягнення повної тотожності неможливо через структурну розбіжність мов, а саме ця розбіжність породжує поняття еквівалентності.

Також визначено поняття «адекватність перекладу», порівняно поняття адекватності та еквівалентності у перекладі. Було виявлено, що поняття адекватності та еквівалентності близькі за значенням, але не можуть розглядатися як абсолютні відповідники. Адекватність визначена як відповідність мовних знаків МП вихідному тексту, який являє собою основний орієнтир процесу перекладу (К. Раїс і Г. Вермеєр). Таким чином, адекватність є більш широким поняттям і включає в себе поняття еквівалентності.

У дослідженні висвітлені особливості офіційно-ділового стилю та специфіка перекладу відповідних текстів. Проаналізовані мовні особливості україномовних та грекомовних текстів офіційно-ділового стилю. Визначено, що на лексичному рівні тексти офіційно-ділового стилю характеризуються в обох мовах використанням спеціальної термінології, усталених кліше; на морфологічному рівні – наявністю пасивних дієслів, модальних дієслів. На синтаксичному рівні зазначаємо використання пасивних конструкцій,

складних речень, безособових і наказових форм дієслів, віддієслівних іменників, дієприкметникових та дієприслівникових зворотів. У дослідженні було зазначено, що використання пасивних конструкцій, дієприкметникових та дієприслівникових зворотів надає тексту безособовості та лаконічності, дозволяють стисло передавати інформацію та являють собою характерні синтаксичні особливості текстів офіційно-ділового стилю. Також, виявлено широке використання віддієслівних іменників в обох мовах. В україномовних текстах угод часто використовується абстрактна лексика з закінченням на -ання, -ення, -іння, -ство, -цтво, дієслова на -увати, -ювати, іменники на -ння, -ття. Для грекомовних текстів угод характерні лексичні та морфологічні елементи кафаревуси (архаїчної форми грецької мови), на синтаксичному рівні – іменникові словосполучення з залежним словом у родовому відмінку.

У роботі виокремлено основні види термінів за морфологічною структурою на прикладі текстів україно-грецьких угод. Були розглянуті прості (однокомпонентні), складні, терміни-словосполучення (багатокомпонентні). На матеріалі дослідження спостерігається тенденція до більш аналітичного вираження термінів в новогрецькій мові, а в українській більш помітний синтетизм. Виявлені в україномовних текстах угод багатокомпонентні терміни – це передусім прийменникові конструкції, у той час як їхні грекомовні відповідники – це переважно іменникові звороти з залежним словом у родовому відмінку.

Було виявлено, що у грекомовних текстах угод, у більшості випадків, немає відповідного україномовним текстам модального дієслова, замість цього використовується смислове дієслово теперішнього або майбутнього часу. Таким чином, в 65% випадків для конструкції з модальним дієсловом в україномовних документах еквівалентом є дієслово теперішнього або майбутнього часу у грекомовному варіанті тексту угоди; інші 35% - це використання еквівалентних конструкцій з модальним дієсловом в обох мовах. Ці мовленнєві особливості зустрічаються в основній частині (у

статтях та пунктах) та у заключних положеннях текстів угод. Такі звороти мають значення повинності, умови та обов'язку. Таким чином, ця розбіжність є типовою для подібних текстів і може бути рекомендована до використання як засіб досягнення еквівалентності при перекладі текстів угод з української на новогрецьку на навпаки. Еквівалентні конструкції з пасивними дієсловами в обох мовах складають 80%, в інших 20% випадків пасивним дієсловам в україномовному тексті угоди відповідають іменникові словосполучення, означальні речення та дієприкметники в грекомовних текстах.

З'ясовано, що як в україномовних, так і в грекомовних текстах угод доволі широко використовуються конструкції з дієприкметником. Подекуди грекомовними еквівалентами українських дієприкметників є підрядні означальні іменникові речення.

Також, у текстах угод було виявлено спільні риси у використанні дієприслівникових зворотів в обох мовах, що становлять 90%. Інші 10% складають випадки, коли в українському тексті угоди використовується дієприслівник, а у грекомовному варіанті – конструкція із підрядного наслідкового речення, що позначає бажаний результат.

У текстах двосторонніх україно-грецьких угод фрагменти текстів на лексичному та синтаксичному рівнях відтворені за допомогою використання: прийому перестановки, використання прийому смислового розвитку, генералізації/конкретизації.

Практичним результатом дослідження є складений двомовний україно-грецький словник термінів (разом 245 одиниць) та типових мовленнєвих зворотів уживаних у текстах угод (разом 50 одиниць).

Проведене дослідження не вичерпує усієї проблематики щодо засобів досягнення еквівалентності в текстах двосторонніх україно-грецьких угод. Перспективою подальших досліджень є розроблення та формування принципів досягнення еквівалентності в україно-грецькому перекладі текстів офіційно-ділового стилю в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. С. Профессиональное обучение переводчика: Учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей. СПб. : Издательство «Союз», 2001. 288 с.
2. Бабенко О. В., Королік І. О. Трансформаційні процеси в перекладі. Київ : Наука. Теорія і практика. С. 100 – 102.
3. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва : «Междунар. отношения», 1975. 240 с.
4. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. Москва : ЛКИ, 2008. 240 с.
5. Брандес, М. П., Провоторов В. И. Предпереводческий анализ текста : учеб. пособие., 2-е изд., испр. и доп. Курск : РОСИ, 1999. 224 с.
6. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
7. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. Москва, 1939. С. 3-54.
8. Габай А. Ю. Синтаксична прислівникова транспозиція в сучасній українській літературній мові Київ : Ін-т укр. мови; Вид. дім Дмитра Бураго, 2011. С. 15.
9. Грін О. О. Словник міжнародно-правових термінів. Ужгород, 2010. 500 с.
10. Глазырина А. И. Компьютерный подъязык: термины, жаргонизмы, профессионализмы. Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение. 2013. Вып. 82. № 24. С. 77–80. С.79.
11. Гумбольдт Вильгельм фон. Избранные труды по языкознанию / Пер. с нем. под ред. Г. В. Рамишвили. Москва : Прогресс, 1984. 432 с.

12. Ділова мова / Юридична енциклопедія Т. 2. : у 6 т. / ред. кол. Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. 744 с.
13. Долгая Т. Ф. Специфика терминов научно-технической литературы и технология обучения терминам в неязыковом ВУЗе : Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов : Грамота, 2010. № 3 (7). С. 50-53.
14. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2002. С. 315-407.
15. Кацавець Г. М., Паламар Л. М. Мова ділових паперів : підруч. для студ. вищих навч. закл. 4-е вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2008. 320 с.
16. Клименко Н. Ф., Пономарів О. Д., Чернухін Є. К. Новогрецько-український словник 22 000 слів. Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2005. 432с.
17. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Учбовий посібник. Тернопіль : ІНК ОС, 2001. 290 с.
18. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва : ЭТС, 2001. 424 с.
19. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
20. Кузнецова Е. В. Культурная аккомодация в переводе / Философия и наука в культурах Запада и Востока : материалы Международной молодежной конференции, 28-29 сентября 2012 г. Томск, 2012. С. 281-285.
URL: <http://vital.lib.tsu.ru/vital/access/manager/Repository/vtls:000494988>
(дата звернення: 11.07.2021)
21. Латышев Л. К. Курс перевода. Эквивалентность перевода и способы её достижения. Москва : Академия, 2003. 192 с.

- 22.Латышев Л. К. Технология перевода: Учеб. пособие для студ. лингв, вузов и фак. / Лев Константинович Латышев. 2-е изд., перераб. И доп. Москва : Издательский центр «Академия», 2005. 320 с.
- 23.Левицкий Р. О принципе функциональной адекватности перевода // Сопоставительное языкознание. София : София, 1984. 75 с.
- 24.Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии : вопросы теории и методики. Москва : АН СССР, 1961. 158 с.
- 25.Мова української юриспруденції : навч. посіб. / В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. Харків : Право, 2020. 330 с.
URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16957/1/Lusenko_161-190.pdf (дата звернення: 22.10.2021)
- 26.Офіційно-діловий стиль // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. С. 168-169.
- 27.Пронина Р. Ф. Пособие по переводу английской научно-технической литературы. Москва : Высшая школа, 1973. 2 изд. 197 с.
- 28.Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.
- 29.Реформатский А. А. Введение в языковедение / под ред. В. А. Виноградова. Москва : Аспект Пресс, 1996. 536 с.
URL:
https://www.bsu.ru/content/page/1415/hecadem/reformatsky_aa/reformatsky.pdf (дата звернення: 05.10.2021)
- 30.Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческой практики. Москва, 1974. 215 с.
- 31.Реформатский А. А. Что такое термин и терминология // Вопросы терминологии. Москва, 1961. С. 49-51
- 32.Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов, 1976.

- URL: <http://rus-yaz.niv.ru/doc/linguistic-terms/index.htm> (дата звернення: 25.01.2021)
33. Рыбин П. В. Теория перевода Курс лекций. Москва : Московская государственная юридическая академия, 2007. 263 с.
34. Савенко А. А., Столярова А. А. Короткий новогрецько-український словник юридичних та економічних термінів. Київ : Логос, 2010. 173с.
35. Столярова А. А. Вступ до новогрецько-українського економічного перекладу: навч. посіб. Київ : Логос, 2013. 172с.
36. Столярова А.А. Комунікативно-прагматичні аспекти новогрецького законодавчого тексту: монографія. Київ : Логос, 2011. 232с.
37. Столярова А. А. Особливості синтаксису юридичних термінологічних словосполучень у грецьких законодавчих текстах димотикою. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. Київ, 2011. Вип. 27. С. 237-246.
38. Столярова А. А. Прагматична зумовленість використання дієслівних категорій способу, часу та стану в новогрецьких законодавчих текстах. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : збірник наукових праць*. Київ : Логос, 2009. Вип. 16. С. 449-460.
39. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: Вопросы теории. Москва : ЛИБРОКОМ, 2012. 248 с.
40. Тимко Н. В. Фактор «культура» в переводе. 2-е изд., дополн. Курск : Курск. гос. ун-т, 2007. 154 с.
41. Українська мова (за правознавчим спрямуванням): навчальний посібник / О.А. Лисенко, В.М. Пивоваров, Л.М. Сідак та ін. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. 340 с.
42. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва : Наука, 1988. 215 с.
43. Шевнин А. Б. Официально-деловой стиль. Матрица переводческих проблем : учебное пособие. Екатеринбург : УрГИ, 2010. 168 с.

44. Яблочнікова. В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність. Науковий вісник. Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2019. № 38 том 1. С. 177-179
URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_1/46.pdf (дата звернення: 12.09.2021).
45. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation. Oxford University Press, 1965. 110 p.
46. Deborah C. Translating Law. Clevedon, Buffalo: Multilingual Matters. 2007. P. 10
47. de Groot Gérard-René. The point of view of a comparative lawyer. Les Cahiers de droit, 1987. P. 793-812.
URL: <http://id.erudit.org/iderudit/042842ar> (Last accessed: 20.12.2020)
48. Doczekalska A. Comparative Law and Legal Translation in the search for functional equivalents—intertwined or separate domains?, 2013/16. P. 63-75
49. Gémar J.-C. La traduction juridique et son enseignement: aspects théoriques et pratiques, Meta. 1979. P.35-53
50. Goletiani L. Выражение деонтической модальности «обязательство» : русские и украинские глагольные конструкции, «Comparative Legilinguistics: International Journal for Legal Communication». P. 7-30.
URL: https://www.researchgate.net/publication/321173130_WYRAZANIE_MODALNOSCI_DEONTYCZNEJ_NAKAZ_W_PRAWIE_MIEDZYNARODOWYM_ROSYJSKIM_I_UKRAINSKIM (дата звернення: 10.09.2021)
51. Horguelin P. La traduction technique, Meta. 1966. vol.11, no1, P. 15-25
URL: <https://id.erudit.org/iderudit/003113ar> (дата звернення: 11.11.2021).
52. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation', in R. A. Brower (ed.) On Translation, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1959. pp. 232-39.
53. Machulskaya O. The problem of the adequacy of translation as conceptualized by Paul Ricœur - Noema, 2015.

URL:

file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/6490-19361-1-PB%20(5).pdf (Last accessed: 28.08.2021)

54.Mousourakis G. The Historical and Institutional Context of Roman Law, 2003. 462 p.

55.Nida E., Charles R. Taber. The Theory and Practice of Translation, With Special Reference to Bible Translating. Leiden : Brill, 1969. 220 p.

56.Reiß K., Vermeer J. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie (Linguistische Arbeiten), 1984, 256 p. : веб-сайт.

URL:

file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/Grundlegung%20einer%20allgemeinen%20Translationstheorie%20by%20Katharina%20Rei%C3%9F,%20Hans%20J.%20Vermeer%20(z-lib.org).pdf (Last accessed: 13.11.2021)

57.Poon Wai-Yee E. The Cultural Transfer in Legal Translation, International Journal for the Semiotics of Law, vol. 18, 2005. pp. 307-323.

58.Toury G. The Nature and Role of Norms in Translation// The Translation Studies Reader, ed. by Venuti L., London, 2000. pp. 198-211.

59.Γιουτίκας Δ. Μετάφραση νομικών κειμένων από τη γαλλική στην ελληνική γλώσσα: η περίπτωση των δικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις διαζυγίων Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, 2016. 307 σ.

URL:

<https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/39058?lang=el#page/8/mode/2up> (Last accessed: 20.11.2021)

60.Γραμμενίδης Σ. Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις της Μετάφρασης. Αθίνα, 2015. 224 σ.

- 61.Κακριδής-Ferrari M., Χειλά-Μαρκοπούλου Δ. Η γλωσσική ποικιλία και η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Στο Η νέα ελληνική ως ξένη γλώσσα. Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, 1996. σελ. 29-39.
- 62.Κουτσιβίτης Β. Η μετάφραση των νομικών κειμένων, Terminologie et Traduction. Αθήνα : Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, 1994. σελ. 325-348.
- 63.Μπαμπινιώτης Γ. Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας. Αθήνα, 2019. 2318 σ.
- 64.Τριανταφυλλίδης Μ. Λεξικό της κοινής νεοελληνικής : веб-сайт.
URL: <https://www.greek-language.gr/greekLang/index.html> (дата звернення: 11.10.2021).
- 65.Etymonline - Online Etymology Dictionary : веб-сайт.
URL: <http://www.etymonline.com> (Last accessed: 01.11.2021).
- 66.Portal for the greek language : веб-сайт.
URL: <https://www.greek-language.gr/greekLang/index.html> (Last accessed: 15.10.2021).
- 67.Studies on translation and multilingualism Language and Translation in International Law and EU Law
URL:
https://termcoord.eu/wp-content/uploads/2013/08/Study_on_language_and_translation_EU.pdf (Last accessed: 12.07.2021)
- 68.United Nations. Official Languages : веб-сайт.
URL: <https://www.un.org/en/our-work/official-languages> (Last accessed: 18.12.2020).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

69. Конвенція між Урядом України і Урядом Грецької Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на майно від 29.05.2001 № 2484-III (2484-14) : веб-сайт.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_050#Text (дата звернення: 11.11.2021)
70. Протокол про співробітництво між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції, прозорості та прав людини Грецької Республіки від 27.10.2011 № 3232/5 (v3232323-11) : веб-сайт.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_024#Text (дата звернення: 15.11.2021)
71. УГОДА Між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грецької Республіки про взаємну охорону секретної інформації у сфері оборони від 16.10.2012 № 5436-VI : веб-сайт.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_026#Text (дата звернення: 27.11.2021)
72. Угода між Україною та Грецькою Республікою про правову допомогу в цивільних справах від 22.11.2002 № 244-IV (244-15) : веб-сайт.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_013#Text (дата звернення: 28.11.2021)
73. УГОДА між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грецької Республіки про повітряне сполучення від 16.06.2016 № 1426-VIII : веб-сайт.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_028#Text (дата звернення: 29.11.2021)

74. Угода між Урядом України і Урядом Грещької Республіки про економічне, промислове і науково-технічне співробітництво від 25.07.1991 № 300_004 : веб-сайт.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_004#Text (дата звернення: 26.11.2021)
75. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грещької Республіки про боротьбу з тероризмом, незаконним обігом наркотиків, організованою та іншими формами злочинності від 19.11.2008 № 1012-2008-п : веб-сайт.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_021#Text (дата звернення: 28.11.2021)
76. Κύρωση της Συμφωνίας της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας με το Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας για την Αμοιβαία Προστασία Διαβατισμένων Πληροφοριών περί Αμυνας. ΝΟΜΟΣ ΥΠ ΑΡΙΘ. 4190 ΦΕΚ Α 204/26.9.2013 : веб-сайт.
URL:
https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/110957#Αρθρο_2|110973 (Τελευταία πρόσβαση: 27.11.2021)
77. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ουκρανίας για δικαστική συνδρομή σε αστικές υποθέσεις. ΝΟΜΟΣ ΥΠ ΑΡΙΘ. 3281 ΦΕΚ Α' 207/01.11.2004 : веб-сайт.
URL:
https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/166651#Αρθρο_πρωτο|166655 (Τελευταία πρόσβαση: 28.11.2021)
78. Κύρωση της Συμφωνίας Αεροπορικών Μεταφορών μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4143 ΦΕΚ Α' 85/15.04.2013 : веб-сайт.
URL:
https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/113433#Αρθρο_3|113442 (Τελευταία πρόσβαση: 29.11.2021)

79.Κύρωση της Σύμβασης μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και την αποτροπή της φορολογικής διαφυγής σε σχέση με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3046 ΦΕΚ Α'199/27.8.2002 : веб-сайт.

URL:

https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/203#Άρθρο_3|11130 (Τελευταία πρόσβαση: 11.11.2021)

80.Κύρωση Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ουκρανίας για οικονομική, βιομηχανική και επιστημονο -τεχνική συνεργασία, μετά συνημμένων επιστολών. Νόμος υπ' αριθ.2142 ΦΕΚ 86/28.05.1993 : веб-сайт.

URL:

https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/223691#Άρθρο_πρ_ώτο|223695 (Τελευταία πρόσβαση: 26.11.2021)

81.Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ουκρανίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, του οργανωμένου εγκλήματος και άλλων μορφών εγκληματικότητας. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3158 ΦΕΚ Α' 163/26.6.2003 : веб-сайт.

URL:

https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/172888#Άρθρο_πρ_ώτο|172900 (Τελευταία πρόσβαση: 28.11.2021)

82.Κύρωση του Πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ουκρανίας. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4140 ΦΕΚ Α 78/1.4.2013 : веб-сайт.

URL: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/113520> (Τελευταία πρόσβαση: 15.11.2021)

ΔΟΔΑΤΟΚ Α

1.	Αβιαπιδπριεμστω	Αεροπορικη εταιρεια
2.	Αβιακινηνι βλαστι	Αεροναυτικες αρχες
3.	Αβιακινηνι βλαστι	Αεροναυτικη αρχη
4.	Αδμινιστρατιβνι заходи	Διοικητικα μετρα
5.	Αεροναβιγακινηνι засоби	Εγκατασταςεις αεροπλοιας
6.	Αεροναβιγακια	Αεροναυτιλια
7.	Αεροпорт	Αερολιμενας
8.	Ακτ громадянського стану	Εγγραφο Μητρωου Πολιτων
9.	Ακτ незаконного втручання	Παράνομη ενεργεια
10.	Ануїтет	Παροχη
11.	Арбітр	Διαιτητης
12.	Безвісно відсутні	Αγνοουμενα άτομα
13.	Безплатно	Ατελως
14.	Боеприпаси	Πυρομαχικα
15.	Боротьба з тероризмом	Καταπολεμηση της τρομοκρατιας
16.	Будівництво	Κατασκευαστικη δραστηριότητα
17.	Вживання та розповсюдження наркотичних засобів та психотропних речовини	Κατανάλωση και διακίνηση ναρκωτικων και ψυχοτροπων ουσιων
18.	Взаємний інтерес	Κοινο / αμοιβαιο ενδιαφερον
19.	Вибухові речовини	Εκρηκτικα υλικα
20.	Виключна (морська) економічна зона	Αποκλειστικη θαλασσια οικονομικη ζωνη
21.	Виконання Угоди	Υλοποιηση της Συμφωνιας
22.	Виробництво медикаментів	Παραγωγη φαρμακων
23.	Відділ безпеки та контррозвідки	Διεύθυνση Ασφάλειας Αντιπληροφοριων

24.	Відмивання грошей	Ξέπλυμα χρημάτων
25.	Відчужування	Εκποίηση
26.	Відшкодування шкоди	Αποζημίωση λόγω ζημιών
27.	Військово-технічна галузь	Στρατιωτικοτεχνικό τομέα
28.	Вогнепальна зброя	Όπλα
29.	Газова свердловина	Πηγή αερίου
30.	Генеральний агент	Γενικός αντιπρόσωπος
31.	Генеральний директорат оборонної промисловості та досліджень	Γενική Διεύθυνση Αμυντικής Βιομηχανίας και Ερευνας
32.	Генеральний штаб національної оборони	Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
33.	Гербова печатка	Επίσημη σφραγίδα
34.	Громадянство	Υπηκοότητα
35.	Двостороння угода	Διμερής συμφωνία
36.	Девіденти	Μέρισμα
37.	Держава, яка запитує	Αιτών Κράτος
38.	Держава-член Європейського Співтовариства	Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
39.	Державна податкова адміністрація	Κρατική Φορολογική Αρχή
40.	Державний орган	Κρατική αρχή
41.	Дипломатична місія	Διπλωματική Αποστολή
42.	Дипломатичне представництво	Διπλωματική αντιπροσωπεία
43.	Дипломатичний канал	Διπλωματική οδός
44.	Дискета	Δισκέτα
45.	Дійсний примірник	Γνήσιο αντίτυπο
46.	Дійсність документів	Εγκυρότητα Εγγράφων
47.	Для службового користування	Περιορισμένης χρήσης

48.	Договір про внесення змін і доповнень	Τροποποιητική συμφωνία
49.	Договірна лінія	Συμφωνηθέν δρομολόγιο
50.	Договірна Сторона	Συμβαλλόμενο Μέρος
51.	Договірні лінії	Συμφωνηθέντα δρομολόγια
52.	Додаткові умови	Πρόσθετες προϋποθέσεις
53.	Екіпаж	Πλήρωμα
54.	Ескіз	Σκαρίφημα
55.	Ємність	Χωρητικότητα
56.	Завірений переклад	Επικυρωμένη μετάφραση
57.	Законодавство	Νομοθεσία
58.	Запис	Σημείωμα
59.	Запис на плівку	Εγγραφή ταινίας
60.	Записник	Σημειωματάριο
61.	Запитуюча установа	Αιτούσα αρχή
62.	Збір з користувача	Τέλος χρήσης
63.	Звільнення від податків	Απαλλαγή από τους φόρους
64.	Звіт	Έκθεση
65.	Злочин проти життя	Έγκλημα κατά της ζωής
66.	Змішана робоча група	Μικτή Ομάδα Εργασίας
67.	Зняття з борту повітряного судна	Αποβίβαση
68.	Зобов'язання	Υποχρέωση
69.	Зовнішньοοικονομική діяльність	Εξωτερικές οικονομικές δραστηριότητες
70.	Зупинка з некомерційними цілями	Στάθμευση για μη εμπορικούς σκοπούς
71.	Інспекція на пероні	Επιθεώρηση πίστας
72.	Іпотека	Υποθήκη
73.	Капітал	Κεφαλαίο

74.	Карантин	Απομόνωση
75.	Кар'єр	Λατομείο
76.	Карта	Χάρτη
77.	Клопотання	Αίτηση
78.	Компетентний орган безпеки	Αρμόδια Αρχή Ασφάλειας
79.	Компетентний орган безпеки	Αρμόδια Αρχή Ασφάλειας
80.	Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден	Σύμβαση για την Καταστολή της Παράνομης Κατάληψης Αεροσκαφών
81.	Конвенція про боротьбу з незаконними актами, що спрямовані проти безпеки цивільної авіації	Σύμβαση για την Καταστολή των Παράνομων Πράξεων κατά της Ασφάλειας της Πολιτικής Αεροπορίας
82.	Конвенція про злочини та деякі інші акти, що вчиняються на борту повітряного судна	Σύμβαση περί Αδικημάτων και Ορισμένων Άλλων Πράξεων που Διαπράττονται σε Αεροσκάφη
83.	Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення	Σύμβαση για τη Σήμανση Πλαστικών Εκρηκτικών με σκοπό τον Εντοπισμό τους
84.	Конвертована валюта	Μετατρέψιμο νόμισμα
85.	Консульська установа	Προξενείο
86.	Континентальний шельф	Υφαλοκρηπίδα
87.	Контрабанда	Λαθρεμπορίο
88.	Контрольний пакет акцій	Πλειοψηφική συμμετοχή
89.	Конфіденційна інформація	Εμπιστευτική πληροφορία
90.	Копіювальний папір	Χαρτί με διάτρητη επιγραφή
91.	Корпоративне об'єднання	Εταιρική μορφή
92.	Коштовне каміння і метали	Πολύτιμοι λίθοι / μέταλλα
93.	Лист	Επιστολή

94.	Ліцензія на здійснення перевезень	Έγκυρη Άδεια Λειτουργίας
95.	Магнітний запис	Μαγνητική εγγραφή
96.	Майнове право	Περιουσιακό δικαίωμα
97.	Машинка, що пише	Γραφομηχανή
98.	Машинобудування	Παραγωγή κεφαλαιουχικού εξοπλισμού
99.	Меморандум	Υπόμνημα
100.	Металургія	Μεταλλουργία
101.	Митний контроль	Έλεγχος κατά τα τελωνεία
102.	Митний податок	Τελωνειακός δασμός
103.	Міграційний контроль	Έλεγχος κατά τη μετανάστευση
104.	Міждержавне співробітництво	Διακρατική συνεργασία
105.	Міжнародна нелегальна економічна діяльність	Παράνομη διεθνής οικονομική δραστηριότητα
106.	Міжнародна угода	Διεθνής Συμφωνία / Συνθήκη
107.	Міжнародне перевезення	Διεθνείς μεταφορές
108.	Міжнародне право	Διεθνές δίκαιο
109.	Міжнародні організації	Διεθνείς οργανισμοί
110.	Міністерство юстиції	Υπουργείο Δικαιοσύνης
111.	Міністр фінансів	Υπουργός Οικονομικών
112.	Місце видобутку природних ресурсів	Τόπος εξόρυξης φυσικών πόρων
113.	Місце реєстрації	Τόπος ιδρύσεως - καταχωρήσεως
114.	Місцевий орган влади	Τοπική αρχή
115.	Морське дно	Θαλάσσιος βυθός
116.	Надання дозволу	Εξουσιοδότηση
117.	Надання прав	Παροχή Δικαιωμάτων
118.	Надра	Φυσικοί πόροι

119.	Наукові обміни	Επιστημονικές ανταλλαγές
120.	Науково-технічне співробітництво	Επιστημονο -τεχνική συνεργασία
121.	Нафтова свердловина	Πηγή πετρελαίου
122.	Національна особа	Υπήκοος
123.	Національний орган безпеки (уповноважений орган безпеки)	Αρχή Εθνικής Ασφάλειας/Εντεταλμένη Αρχή Ασφάλειας
124.	Національні грифи секретності	Διαβάθμιση ασφάλειας/επίπεδο διαβάθμισης
125.	Негайні заходи	Άμεση ενέργεια
126.	Незаконне виробництво	Παράνομη παραγωγή
127.	Незаконне перетинання кордону	Παράνομη διέλευση των συνόρων
128.	Незаконне розповсюдження	Παράνομη διακίνηση
129.	Незаконний обіг наркотиків	Παράνομη διακίνηση ναρκωτικών
130.	Нелеγальна міграція	Παράνομη μετανάστευση
131.	Нерухоμε майно	Ακίνητη περιουσία
132.	Нотаріус	Συμβολαιογράφος
133.	Об'єднаний директорат військової розвідки	Διακλαδική Διεύθυνση Στρατιωτικών Πληροφοριών (ΔΔΣΠ)
134.	Обов'язок	Υποχρέωση
135.	Оборонна установа	Ίδρυμα άμυνας
136.	Організація	Οργανισμός
137.	Організований злочин	Οργανωμένο έγκλημα
138.	Основні права та свободи особи	Θεμελιώδη δικαιώματα και προσωπική ελευθερία
139.	Особа без громадянства	Άπατρις
140.	Особа з подвійним	Άτομο με διπλή υπηκοότητα

	громадянством	
141.	Особи, які знаходяться в розшуку	Αναζητούμενα άτομα
142.	Особисте право	Ατομικό δικαίωμα
143.	Особливої важливості	Ακρώς απόρρητο
144.	Охорона здоров'я	Ιατρική περίθαλψη
145.	Охорона природного і морського середовища від забруднення	Προστασία του φυσικού και θαλάσσιου περιβάλλοντος από τηρύπανση
146.	Паспортний контроль	Έλεγχος κατά τα διαβατήρια
147.	Передача секретного повідомлення	Αποστολή διαβαθμισμένου μηνύματος
148.	Перфокарта	Διάρρητη κάρτα
149.	Перфострічка	Ταινία
150.	Печатка	Σφραγίδα
151.	Підпис	Υπογραφή
152.	Підробка грошей	Παραχάραξη νομισμάτων
153.	Підробка документів	Πλαστογράφηση εγγράφων
154.	Підтвердження вручення документів	Βεβαίωση Επίδοσης Εγγράφων
155.	План	Σχέδιο
156.	Плівка	Φιλμ
157.	Повідомлення секретного змісту	Έγγραφο διαβαθμισμένου περιεχομένου
158.	Повітряне сполучення	Αεροπορικά δρομολόγια
159.	Повітряне судно	Αεροσκάφος
160.	Повноважний представник	Εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο
161.	Податкове право	Φορολογική νομοθεσία
162.	Податок на доходи	Φόρος εισοδήματος

163.	Податок на майно	Φόρος κεφαλαίου
164.	Подвійне оподаткування	Διπλή φορολογία
165.	Політико-адміністративний підрозділ	Πολιτική υποδιαίρεση
166.	Положення	Διάταξη
167.	Посада	Επίσημη θέση
168.	Посвідчення особи	Δελτίο ταυτότητας
169.	Посвідчення про кваліфікацію	Πιστοποιητικό ικανότητας
170.	Посольство	Πρεσβεία
171.	Постійне представництво	Μόνιμη εγκατάσταση
172.	Правова допомога	Δικαστική συνδρομή
173.	Правовий захист	Νομική Προστασία
174.	Предмет, що становить історичну та культурну цінність	Αντικείμενο ιστορικής και πολιτιστικής αξίας
175.	Президент	Πρόεδρος
176.	Призначене авіапідприємство	Διορισμένη αεροπορική εταιρεία
177.	Призначення	Διορισμός
178.	Прийняття на борт повітряного судна	Επιβίβαση
179.	Прикладні дослідження	Εφαρμοσμένες έρευνες
180.	Припинення дії	Καταγγελία
181.	Промислове співробітництво	Βιομηχανική συνεργασία
182.	Протокол	Πρωτόκολλο
183.	Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію	Πρωτόκολλο για την Καταστολή των Παράνομων Πράξεων Βίας σε Αερολιμένες που Εξυπηρετούν Διεθνή Πολιτική Αεροπορία
184.	Процент	Τόκος

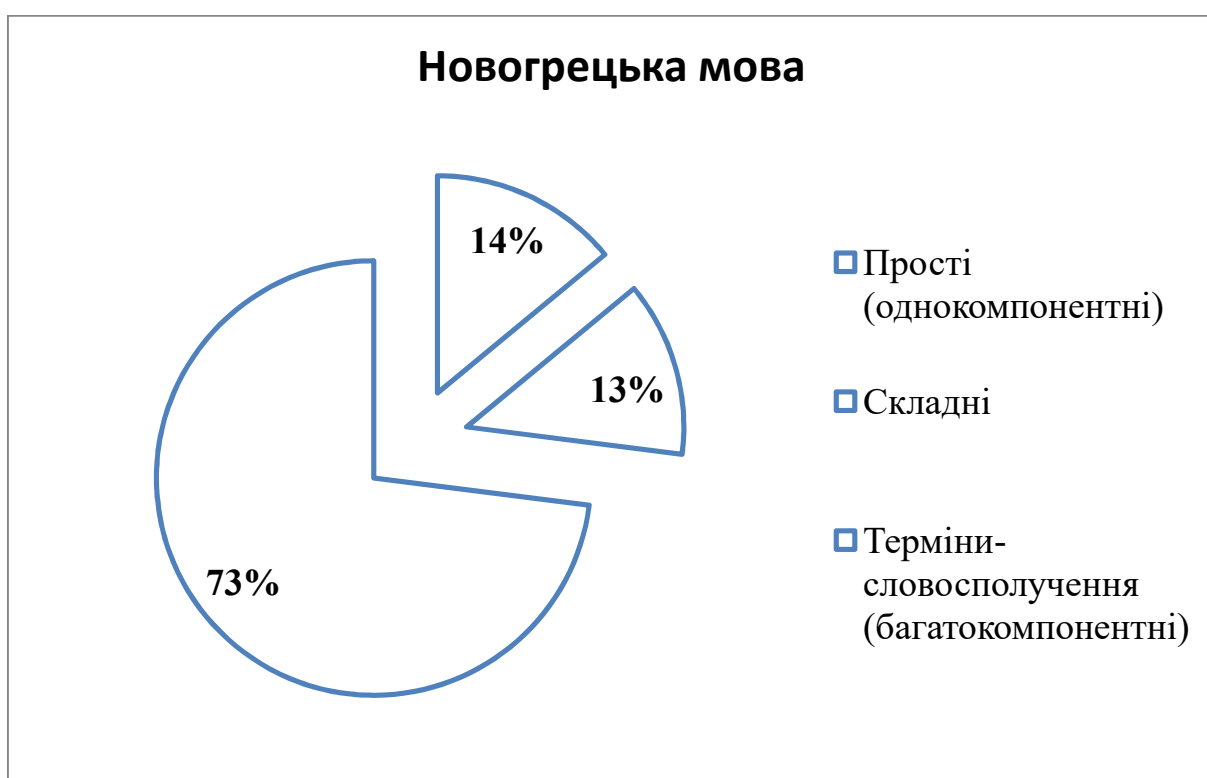
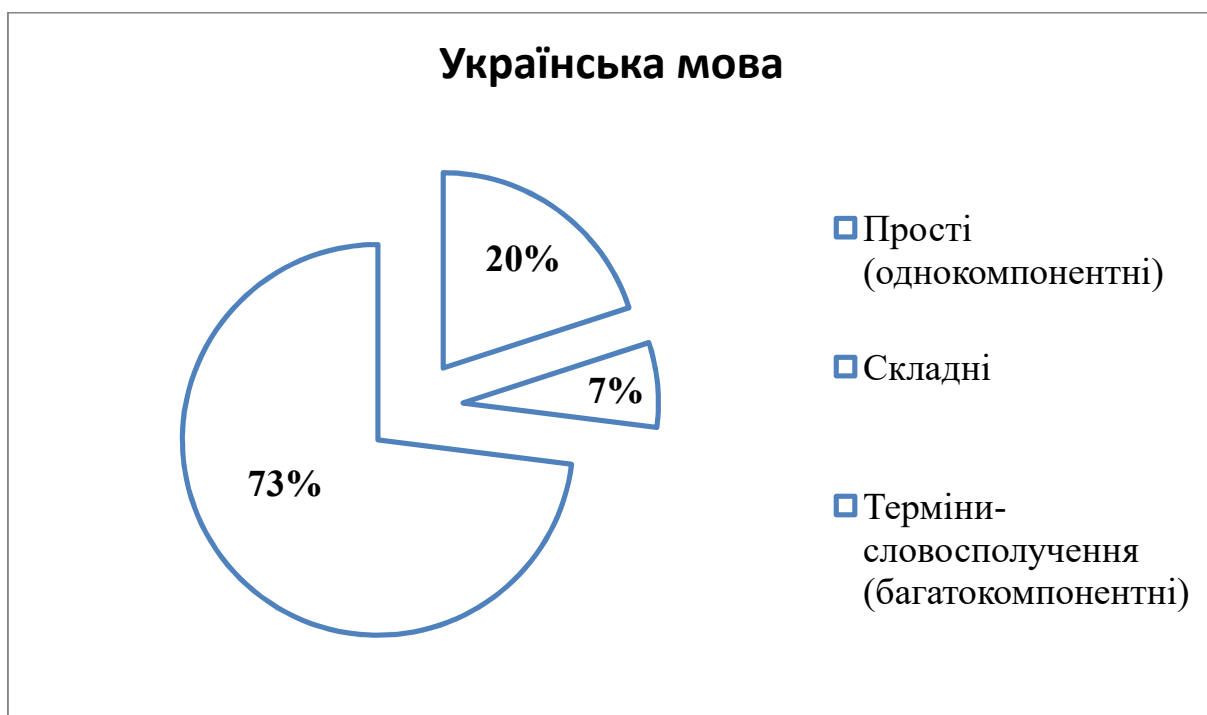
185.	Процесуальні дії	Δικονομική ενέργεια
186.	Публічний порядок	Δημόσια τάξη
187.	Ратифікаційна грамота	Έγγραφο επικύρωσης
188.	Резидент	Κάτοικος
189.	Розголошення	Δημοσιοποίηση
190.	Роялті	Δικαιώματα
191.	Рухоме майно	Κινητή περιουσία
192.	Санкції	Κυρώσεις
193.	Свідчення	Κατάθεση
194.	Світові ціни	Διεθνείς τιμές
195.	Секретна інформація	Διαβαθμισμένη Πληροφορία
196.	Секретний контракт	Διαβαθμισμένη σύμβαση
197.	Секретний матеріал	Διαβαθμισμένο υλικό
198.	Сертифікат експлуатанта	Πιστοποιητικό Αερομεταφορέα
199.	Сертифікат льотної придатності	Πτυχίο πλοϊμότητας
200.	Сигнал (повідомлення)	Σήμα/μήνυμα
201.	Сільське господарство	Αγροτική οικονομία
202.	Служба безпеки України	Υπηρεσία Ασφαλείας της Ουκρανίας
203.	Співробітники правоохоронних органів	Προσωπικό των υπηρεσιών εφαρμογής του νόμου
204.	Сприятливі умови	Ευνοϊκές συνθήκες
205.	Стандарт	Πρότυπο
206.	Стандарти безпеки	Πρότυπα ασφάλειας
207.	Сторона-джерело	Αποστέλλον Μέρος
208.	Сторона-одержувач	Παραλαμβάνον Μέρος
209.	Суверенітет	Κυριαρχικά δικαιώματα
210.	Суверенне право	Κυριαρχικό δικαίωμα
211.	Суд	Δικαστήριο

212.	Суднобудування	Ναυπηγική
213.	Судове рішення	Δικαστική Απόφαση
214.	Схема	Διάγραμμα
215.	Таємно	Εμπιστευτικό
216.	Тариф	Τιμολόγιο
217.	Телекс	Τέλεξ
218.	Територіальні води	Χωρικά ύδατα
219.	Територія Договірної Сторони	Επικράτεια του Συμβαλλόμενου Μέρους
220.	Тимчасова резиденція	Προσωρινή παραμονή
221.	Транзит	Διαμετακόμιση
222.	Третя сторона	Τρίτος
223.	Угода про співпрацю	Συμφωνία συνεργασίας
224.	Угони та крадіжки автотransпортних засобів	Κλοπή και πειρατεία οχημάτων
225.	Уряд	Κυβέρνηση
226.	Уряд	Υπουργικό Συμβούλιο
227.	Уряд держави	Κυβέρνηση του Κράτους
228.	Урядовий орган	Κυβερνητική αρχή
229.	Ухилення від податків	Φορολογική διαφυγή
230.	Факсимільний зв'язок	Φαξ
231.	Фактичний нормативний контроль	Ουσιαστικός ρυθμιστικός έλεγχος
232.	Фізична особа	Φυσικό πρόσωπο
233.	Форма власності	Μορφή κυριότητας
234.	Фотографію	Φωτογραφία
235.	Харчова промисловість	Βιομηχανία τροφίμων
236.	Хімічна промисловість	Χημική βιομηχανία
237.	Хімічні речовини	Χημικά υλικά

238.	Цивільна авіація	Πολιτική αεροπορία
239.	Цивільні справи	Αστικές υποθέσεις
240.	Цілком таємно	Απόρρητο
241.	Чинне законодавство	Ισχύουσα νομοθεσία
242.	Член дипломатичної місії / консульського посту	Μελος της διπλωματικής / προξενικής αποστολής
243.	Шахта	Ορυχείο
244.	Юридична особа	Νομικό πρόσωπο
245.	Ядерні та радіоактивні речовини	Πυρηνικά και ραδιενεργά υλικά

ДОДАТОК Б

Схема 1. Види термінів за морфологічною структурою

ДОДАТОК В

1.	[...]надають можливість значною мірою впливати на авіапідприємство[...]	[...]παρέχει τη δυνατότητα άσκησης αποφασιστικής ρυθμιστικής επιρροής σε μια αεροπορική εταιρεία[...]
2.	[...]або іншу форму записаної інформації[...]	[...]ή άλλη μορφή καταγεγραμμένης πληροφορίας[...]
3.	[...]беручи до уваги близькі зв'язки між їхніми двома країнами та бажаючи зміцнити співробітництво у встановленні ефективної співпраці в галузі правових відносин, надаючи важливого значення розвитку співробітництва і правової допомоги у цивільних справах,[...]	[...]Λαμβάνοντας υπ' όψιν τους στενούς δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ των δύο χωρών και επιθυμώντας να ενισχύσουν τη συνεργασία τους δημιουργώντας μία αποτελεσματική συνεργασία στον τομέα των δικαστικών σχέσεων, Προσδίδοντας μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη της συνεργασίας και δικαστικής συνδρομής σε αστικές υποθέσεις
4.	[...]будь-який вид активів, інвестованих інвестором однієї Договірної Сторони.	[...]κάθε είδους περιουσιακό στοιχείο, το οποίο επενδύεται από επενδυτή του ενός Συμβαλλομένου Μέρους.
5.	[...]в межах якої можуть здійснюватись права України стосовно морського дна і надр та їх природних ресурсів».	[...]τα δικαιώματα της Ουκρανίας αναφορικά με το θαλάσσιο βυθό, το υπέδαφος και τους φυσικούς πόρους τους μπορούν να ασκούνται.
6.	[...]вручення та пересилання документів, та інші дії, які передбачені законодавством	[...]την επίδοση και διαβίβαση εγγράφων και άλλες ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία των

	Договірних Сторін[...]»	Συμβαλλομένων Μερών[...]
7.	[...]далі - Договірні Сторони[...]	[...]εφεξής αναφερόμενα ως τα «Συμβαλλόμενα Μέρη»[...]
8.	[...]до відповідного грифа секретності інформації, до якої надається доступ.	[...]ως προς το κατάλληλο επίπεδο διαβάθμισης των πληροφοριών στις οποίες ζητούν να έχουν πρόσβαση.
9.	[...]забезпечивши при цьому необхідний рівень безпечної експлуатації повітряних суден	[...]ώστε να διασφαλίζει την ασφαλή λειτουργία των αεροσκαφών
10.	[...]забезпечити такий самий рівень охорони секретної інформації[...]	[...]θα παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας ασφάλειας σε διαβαθμισμένες πληροφορίες[...]
11.	[...]здійснювати проліт її території без посадки[...]	[...]να υπερίπτανται σε όλη την επικράτειά του, χωρίς προσγείωση[...]
12.	[...]іншу форму записаної інформації[...]	[...]άλλη μορφή καταγεγραμμένης πληροφορίας[...]
13.	[...]права, передбачені цією статтею, використовуються тільки після консультацій з іншою Договірною Стороною[...]	[...]τα δικαιώματα που θεσπίζονται από το παρόν Άρθρο θα ασκούνται μόνο μετά από διαβούλευση με το άλλο Συμβαλλόμενο Μέρος[...]
14.	[...]термін «Україна» при використанні в географічному значенні[...]	[...]ο όρος «Ουκρανία» χρησιμοποιούμενος με τη γεωγραφική του έννοια[...]
15.	[...]у разі необхідності за допомогою Сторони-джерела[...]	[...]επικουρούμενο από το Αποστέλλον Μέρος, εφόσον χρειάζεται[...]
16.	[...]уповноважений орган	«[...]Εντεταλμένη Αρχή

	безпеки[...]	Ασφάλειας»[...]
17.	[...]фактичний нормативний контроль над авіапідприємством здійснюється та підтримується[...]	[...]ασκείται και διατηρείται ουσιαστικός ρυθμιστικός έλεγχος της αεροπορικής εταιρείας[...]
18.	Взаємна охорона секретної інформації у сфері оборони[...]	Αμοιβαία Προστασία Διαβαθμισμένων Πληροφοριών περί Άμυνας[...]
19.	Виклик не може містити санкцій на випадок неявки особи, що викликається[...]	Στην κλήση δεν πρέπει να περιλαμβάνονται κυρώσεις σε περίπτωση μη εμφάνισης του εν λόγω προσώπου[...]
20.	Візити здійснюється протягом 20 робочих днів після їхнього погодження.	Ο χρόνος που προηγείται της υλοποίησης των επισκέψεων είναι είκοσι (20) εργάσιμες ημέρες.
21.	Документи, що були складені або засвідчені відповідною установою однієї з Договірних Сторін, скріплені печаткою та засвідчені підписом компетентної особи, мають силу документа на території другої Договірної Сторони.	Έγγραφα που έχουν εκδοθεί ή επικυρωθεί από αρμόδια αρχή οποιουδήποτε Συμβαλλόμενου Μέρους και φέρουν την επίσημη σφραγίδα και υπογραφή του αρμοδίου προσώπου θεωρούνται ως έγκυρα εντός της επικράτειας του άλλου Συμβαλλόμενου Μέρους.
22.	Документи[...]повинні бути засвідчені підписом компетентної особи та скріплені гербовою печаткою запитуючої установи.	Τα έγγραφα[...]φέρουν την υπογραφή του αρμοδίου προσώπου και την επίσημη σφραγίδα της αιτούσας αρχής.
23.	Доступ до секретної інформації	Η πρόσβαση στις διαβαθμισμένες

	обмежується тими особами, які потребують його за умовами своєї службової діяльності[...]	πληροφορίες θα περιορίζεται στα άτομα που «πρέπει να γνωρίζουν»[...]
24.	За погодженням обох Сторін для випадків, пов'язаних з окремим проектом або конкретним контрактом, можуть складатися списки регулярних відвідувачів.	Σε περίπτωση ειδικού έργου ή σύμβασης, με την επιφύλαξη έγκρισης από αμφοτέρα τα Μέρη, υπάρχει η δυνατότητα κατάρτισης καταλόγων Επαναλαμβανόμενων Επισκέψεων.
25.	Забезпечити, щоб грифи секретності були незмінними, за винятком випадків, коли це дозволено Стороною-джерелом у письмовій формі.	Θα βεβαιώνεται ότι οι διαβαθμίσεις δεν θα τροποποιούνται, εκτός εάν το εγκρίνει γραπτώς το Αποστέλλον Μέρος.
26.	Запити на візит подаються Стороні, що приймає, в установленому нею порядку.	Οι αιτήσεις για επίσκεψη πρέπει να υποβάλλονται στο υποδεχόμενο Μέρος σύμφωνα με τις συνήθειες διαδικασίες του.
27.	Запитувана установа здійснює вручення документів відповідно до законодавства, яке діє в її державі, якщо документи, що підлягають врученню, складені її мовою або забезпечені завіреним перекладом.	Η αρχή προς την οποία απευθύνεται η αίτηση πραγματοποιεί την επίδοση εγγράφων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία σ' αυτό το κράτος, υπό τον όρο ότι τα προς επίδοση έγγραφα έχουν συνταχθεί στη γλώσσα αυτού του κράτους ή συνοδεύονται από επικυρωμένη μετάφραση.
28.	здійснювати зупинки на її території з некомерційними цілями[...]	να σταθμεύουν στην επικράτειά του για μη εμπορικούς σκοπούς[...]

29.	Існуючими податками, на які поширюється Конвенція, зокрема, є[...]	Οι υφιστάμενοι φόροι στους οποίους εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση ειδικότερα είναι[...]
30.	Кабінет Міністрів України та Уряд Грецької Республіки (далі - Сторони), маючи намір забезпечити взаємну охорону всієї секретної інформації у сфері оборони, яку засекречено в державі однієї Сторони та передано до держави іншої Сторони[...]	Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας (εφεξής «Τα Μέρη»), αποσκοπώντας στην διασφάλιση της από κοινού προστασίας διαβαθμισμένων πληροφοριών που αφορούν στην άμυνα, οι οποίες έχουν διαβαθμιστεί στο Κράτος του ενός Μέρους και έχουν μεταδοθεί στο Κράτος του άλλου Μέρους[...]
31.	Кабінет Міністрів України та Уряд Грецької Республіки (далі - Сторони), маючи намір забезпечити взаємну охорону всієї секретної інформації у сфері оборони, яку засекречено в державі однієї Сторони та передано до держави іншої Сторони, бажаючи встановити правила взаємної охорони секретної інформації у сфері оборони[...]	Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας (εφεξής «Τα Μέρη»), αποσκοπώντας στην διασφάλιση της από κοινού προστασίας διαβαθμισμένων πληροφοριών που αφορούν στην άμυνα, οι οποίες έχουν διαβαθμιστεί στο Κράτος του ενός Μέρους και έχουν μεταδοθεί στο Κράτος του άλλου Μέρους, επιθυμώντας να συστήσουν τους κανόνες για την από κοινού προστασία διαβαθμισμένων πληροφοριών περί άμυνας[...]
32.	найменування запитуючої	το όνομα της αιτούσας αρχής

	установи	
33.	Переклад засвідчується[...]	Η μετάφραση φέρει επικύρωση[...]
34.	повідомлення про призначення в письмовій формі надсилається[...]	οι εν λόγω διορισμοί πρέπει να γίνονται γραπτώς και να διαβιβάζονται[...]
35.	Правова допомога охоплює виконання процесуальних дій, що передбачені законодавством запитуваної Договірної Сторони, зокрема, допит сторін, свідків, експертів, проведення експертиз, судового огляду, визнання та виконання судових рішень у цивільних справах, вручення та пересилання документів, та інші дії, які передбачені законодавством Договірних Сторін.	Η Δικαστική Συνδρομή περιλαμβάνει τη διενέργεια νομικών διαδικασιών που προβλέπονται από τη Νομοθεσία του Συμβαλλόμενου Μέρους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, και συγκεκριμένα, την εξέταση διαδίκων, μαρτύρων και εμπειρογνομόνων, τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, ιατροδικαστικής έρευνας, αναγνώρισης και εφαρμογής δικαστικών αποφάσεων επί αστικών υποθέσεων, την επίδοση και διαβίβαση εγγράφων και άλλες ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία των Συμβαλλομένων Μερών.
36.	При наданні правової допомоги суди Договірних Сторін та інші установи, які є компетентними у цивільних справах, зносяться одна з одною через Міністерство юстиції України і Міністерство юстиції Грецької Республіки, якщо даною Угодою не	Με σκοπό την παροχή δικαστικής συνδρομής, τα δικαστήρια των Συμβαλλομένων Μερών καθώς και οι λοιπές αρχές με αρμοδιότητα σε αστικές υποθέσεις, επικοινωνούν μέσω του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης της

	передбачено інше[...]	Ουκρανίας, εκτός εάν άλλως προβλέπεται από την παρούσα Συμφωνία[...].
37.	Реалізація цієї Угоди здійснюється відповідно до національного законодавства[...]	Η εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας υπόκειται στην εθνική νομοθεσία[...]
38.	Співробітництво між Договірними Сторонами здійснюватиметься шляхом[...]	Η συνεργασία μεταξύ των δύο Μερών θα πρέπει να επιτυγχάνεται μέσω[...]
39.	Сторона-джерело забезпечує інформування Сторони-одержувача про[...]	Το Αποστέλλον Μέρος θα βεβαιωθεί ότι το Παραλαμβάνον Μέρος είναι ενήμερο[...]
40.	У запиті про надання правової допомоги повинно міститися[...]	Η αίτηση περιλαμβάνει τα ακόλουθα[...]
41.	Угода[...]про взаємну охорону секретної інформації у сфері оборони.	Κύρωση της Συμφωνίας[...]για την Αμοιβαία Προστασία Διαβαθμισμένων Πληροφοριών περί Αμυνας.
42.	Уряд України та Уряд Грецької Республіки, які надалі іменуються "Договірні Сторони", бажаючи посилити економічне співробітництво для взаємної вигоди обох Держав, маючи намір створити і підтримувати сприятливі умови для інвестицій інвесторів однієї Держави на території іншої Держави, та визнаючи, що сприяння та	Η Κυβέρνηση της Ουκρανίας και η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, αποκαλούμενες εφ' εξής τα "Συμβαλλόμενα Μέρη", ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να ενισχύσουν την οικονομική τους συνεργασία, προς το αμοιβαίο όφελος των δύο κρατών, ΕΧΟΝΤΑΣ ως στόχο τη δημιουργία και διατήρηση ευνοϊκών συνθηκών για τις επενδύσεις επενδυτών του ενός Συμβαλλομένου μέρους στο

	взаємний захист інвестицій, згідно з цією Угодою, стимулюватиме ділову ініціативу у цій сфері[...]	έδαφος του άλλου Συμβαλλομένου μέρους, και ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΑΣ ότι η προώθηση και αμοιβαία προστασία των επενδύσεων, σύμφωνα με την παρούσα Συμφωνία, θα τονώσει την επιχειρηματική πρωτοβουλία στον τομέα αυτό[...]
43.	Усі відвідувачі повинні дотримуватись вимог правил безпеки держави, що приймає.	Όλοι οι επισκέπτες θα τηρούν τους κανονισμούς ασφάλειας του Κράτους υποδοχής.
44.	Учинено в м. Афіни, 6 жовтня 2011 року.	Συμφωνία[...] - υπογράφηκε στην Αθήνα, στις 6 Οκτωβρίου 2011
45.	Це відноситься також і до юридичних осіб, які створені відповідно до законодавства однієї з Договірних Сторін.	Το αυτό ισχύει και για νομικά πρόσωπα που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία των Συμβαλλομένων Μερών.
46.	Цивільними справами в розумінні даної Угоди вважаються справи, що виникають з цивільних, сімейних та комерційних правовідносин.	Για τους σκοπούς της παρούσας Συμφωνίας, ως αστικές υποθέσεις θεωρούνται οι υποθέσεις αστικού, οικογενειακού και εμπορικού δικαίου.
47.	Ця Конвенція поширюється на податки на доходи і на майно, що стягуються від імені Договірної Держави або її політико-адміністративних підрозділів чи місцевих органів влади, незалежно від способу їх	Η παρούσα Σύμβαση εφαρμόζεται στους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου, που επιβάλλονται για λογαριασμό ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή των πολιτών του υποδιαιρέσεων ή των τοπικών αρχών, ανεξάρτητα από τον τρόπο που

	стягнення.	επιβάλλονται.
48.	Ця Угода укладається на невизначений строк[...]	Η παρούσα Συμφωνία συντάσσεται για απεριόριστη χρονική περίοδο[...]
49.	Ця Угода набирає чинності з дати останнього письмового повідомлення[...]	Η παρούσα Συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ κατά την ημερομηνία της τελευταίας γνωστοποίησης[...]
50.	Ця Угода набирає чинності з дати останнього письмового повідомлення[...]	Η παρούσα Συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ κατά την ημερομηνία της τελευταίας γνωστοποίησης[...]

ДОДАТОК Г

Схема 1. Відтворення модальних дієслів у текстах угод

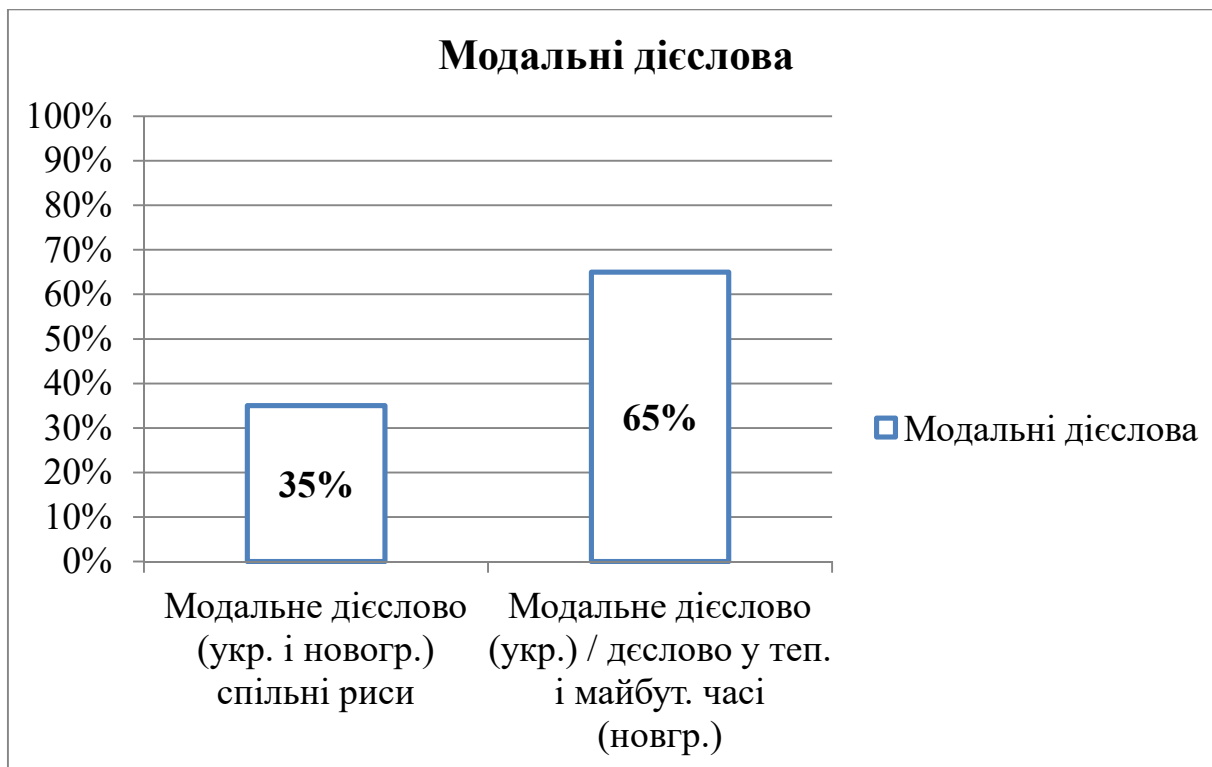
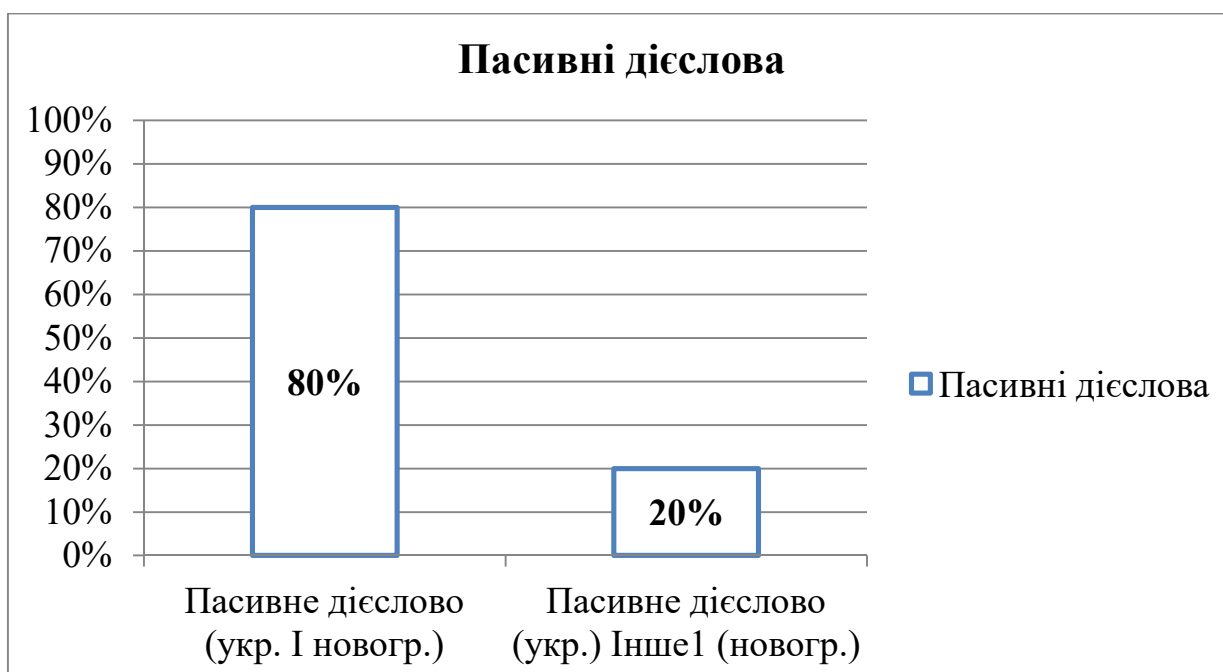

Схема 2. Відтворення пасивних дієслів у текстах угод

1. використання іменникових словосполучень, означальних речень та підрядного означального іменникового речення.